

**1^ο Κείμενο Στρατηγικής Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου για την
Προγραμματική Περίοδο 2021- 2027**

Μυτιλήνη 2020

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	2
1.1. Γεωγραφικά / Γεωφυσικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας	2
1.2. Δημογραφικά Στοιχεία / Αγορά Εργασίας.....	3
1.3. ΑΕΠ / κατά κεφαλήν ΑΕΠ / ΑΠΑ.....	4
1.4. Αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας ανά Στόχο Πολιτικής.....	6
2. ΒΑΣΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-2020.....	14
2.1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3).....	14
2.2. Επιχειρηματικότητα	15
2.3. Κοινωνική ένταξη/αντιμετώπιση της φτώχειας (ΕΚΤ).....	16
2.4. Προστασία περιβάλλοντος και φυσικών πόρων	16
2.5. Υποδομές Μεταφορών.....	17
2.6. Στρατηγικές Χωρικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ/ΟΧΕ).....	17
3. SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΒΟΡΕΪΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΑΝΑ ΣΤΟΧΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2021-2027	18
4. ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ΄ ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021-2027	25
5. ΚΥΡΙΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΚΑΙ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΤΟΥΣ	32
5.1. Βασικές κατευθύνσεις της αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου..	32
5.2. Η αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου ανά Στόχο Πολιτικής	33

1. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1.1. Γεωγραφικά / Γεωφυσικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου είναι μια από τις τέσσερις αμιγώς νησιωτικές Περιφέρειες της Χώρας, παρουσιάζοντας διαφοροποιήσεις από τις υπόλοιπες τρεις, παρά τα πολλά κοινά χαρακτηριστικά τους.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας σε σχέση με τη νησιωτικότητά της, όπως φαίνεται στον Χάρτη 1 του Παραρτήματος Ι του παρόντος παραδοτέου, είναι τα εξής:

- α) Συντίθεται από σχετικά μεγάλο πλήθος νησιών (πολυνησιωτικότητα).
- β) Αρκετά από τα νησιά της είναι μικρού έως πολύ μικρού μεγέθους, σε έκταση ή/και σε πληθυσμό.
- γ) Οι αποστάσεις μεταξύ των νησιών ποικίλουν, από πολύ μεγάλες έως πολύ μικρές, με ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, ορισμένα από τα μικρά νησιά να απέχουν σε μεγάλη απόσταση από τα μεγάλα.
- δ) Η απόσταση όλων των νησιών της Περιφέρειας είναι μεγαλύτερη σε σχέση με τη χερσαία/ηπειρωτική Ελλάδα, από ότι σε σχέση με την εξ' ανατολών γείτονα μη ενωσιακή (τρίτη) Χώρα.

Τα παραπάνω γεωγραφικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας συντελούν στη διαμόρφωση συνθηκών δύσκολης προσβασιμότητας με τα ηπειρωτικά/χερσαία παραγωγικά/οικονομικά και πολιτιστικά κέντρα της Χώρας και πολύ περισσότερο με τα αντίστοιχα κέντρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παράλληλα και δευτερογενώς, λόγω του χαμηλού βαθμού προσβασιμότητας, έως απομόνωσης, δημιουργούνται μόνιμα κοινωνικοοικονομικά μειονεκτήματα στα νησιά της Περιφέρειας.

Ειδικότερα, στα διοικητικά όρια της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου περιλαμβάνονται εννέα (9) κατοικημένα νησιά και η συνολική έκτασή της, συμπεριλαμβανομένων πολλών ακατοίκητων νησιών και μεγάλου αριθμού βραχονησίδων, ανέρχεται στα 3.848 τετρ. χλμ., καλύπτοντας το 2,9% της Χώρας. Πέντε από τα νησιά είναι μεγάλα σε έκταση για την κλίμακα των νησιών του Αιγαίου (Λέσβος, Χίος, Σάμος, Λήμνος και Ικαρία), με μεγαλύτερα τη Λέσβο και τη Χίο, με αντίστοιχη κατάταξη και ως προς τον πληθυσμό και τέσσερα μικρά νησιά, τόσο σε έκταση, όσο και σε πληθυσμό (Άγιος Ευστράτιος, Οινούσες, Ψαρά, Φούρνοι). Τα δύο πιο πάνω αναφερόμενα ως μεγαλύτερα νησιά (Λέσβος και Χίος), συγκαταλέγονται στα σημαντικά νησιά του Ευρωπαϊκού Χώρου.

Ως προς τα γεωφυσικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας, με βάση τα στοιχεία του πίνακα 1 του παραρτήματος Ι, όπως αποτυπώνονται στο χάρτη 2 του παραρτήματος Ι, το ανάγλυφο του εδάφους των περισσότερων νησιών της Περιφέρειας είναι ορεινό και ημιορεινό, καλύπτοντας οι ορεινές εκτάσεις περίπου το 33% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας, με την Ικαρία και τη

Σάμο να χαρακτηρίζονται από το ορεινό του εδάφους τους, έναντι των άλλων νησιών, ενώ η Λήμνος από το ημιορεινό και πεδινό ανάγλυφο. Οι κλίσεις του εδάφους παρουσιάζουν επίσης σημαντικές διαφορές μεταξύ των νησιών με τις μεγαλύτερες στην Ικαρία και τις μικρότερες στη Λήμνο.

Τα συγκεκριμένα γεωγραφικά και γεωφυσικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας, τα οποία επιδρούν διαχρονικά στο κοινωνικοοικονομικό γίνεσθαι κάθε νησιού και της Περιφέρειας συνολικά, προσδιορίζουν τη «διπλή περιφερειακότητά» της.

1.2. Δημογραφικά Στοιχεία / Αγορά Εργασίας

Ο μόνιμος πληθυσμός της Περιφέρειας, με βάση την τελευταία απογραφή (2011), φθάνει στα 199.231 άτομα, παρουσιάζοντας μείωση, έναντι της απογραφής του 2001, της τάξης του 3% και αντιπροσωπεύει το 1,8% του αντίστοιχου πληθυσμού της Χώρας, ο οποίος παρουσιάζει αύξηση 3,5%. Οι άνδρες παρουσιάζουν μια σχετική αριθμητική υπεροχή στο συνολικό πληθυσμό, αντιπροσωπεύοντας το 51,6% του πληθυσμού της Περιφέρειας.

Όσον αφορά στους υπόλοιπους δημογραφικούς δείκτες (γήρανσης, εξάρτησης και αντικατάστασης), βάσει των αναλυτικών στοιχείων του πίνακα 2 του παραρτήματος Ι του παρόντος παραδοτέου, η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου τα τελευταία τρία χρόνια (2017-2019), βελτιώνει τη θέση έναντι της Χώρας και σε ορισμένες περιπτώσεις και έναντι της ΕΕ27, διατηρώντας όμως υψηλό δείκτη εξάρτησης, δηλαδή στη σχέση του πληθυσμιακού αθροίσματος των ηλικιών 0-14 ετών και άνω των 65 ετών προς τον πληθυσμό 15-64 ετών τόσο ως προς τη Χώρα, όσο και ως προς την ΕΕ27.

Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού ηλικίας 25-64 ετών στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου συνεχίζει να είναι χαμηλότερο από εκείνο της Χώρας και της ΕΕ27, με δεδομένο ότι ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό (28%) του πληθυσμού αυτής της ηλικιακής ομάδας είναι χαμηλών βαθμίδων εκπαιδευτικού επιπέδου και ένα σχετικά μικρό ποσοστό τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Παράλληλα, ένα πολύ υψηλό ποσοστό (47%) πληθυσμού είναι ανώτατης δευτεροβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, πλην τριτοβάθμιας.

Αισιόδοξο, όμως, είναι το γεγονός ότι, διαχρονικά από το 2000 έως και το 2018 το εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού βελτιώνεται σημαντικά, ιδιαίτερα με τη γρήγορη μείωση του ποσοστού στις χαμηλές βαθμίδες εκπαίδευσης και αντίστοιχα έντονη αύξηση του ποσοστού στην ανώτερη δευτεροβάθμια και μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση, πλην τριτοβάθμιας. Το δε ποσοστό του πληθυσμού με τριτοβάθμια εκπαίδευση αυξάνεται με αργούς ρυθμούς διαχρονικά, απέχοντας ωστόσο σημαντικά από τα αντίστοιχα ποσοστά της Χώρας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 (ΕΕ27). Τα παραπάνω στοιχεία παρουσιάζονται αναλυτικά στον πίνακα 3 του παραρτήματος Ι του παρόντος παραδοτέου.

Αναφορικά με τους δείκτες της Αγοράς Εργασίας στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, ειδικά όσον αφορά στα ποσοστά συμμετοχής και απασχόλησης είναι ευνοϊκότεροι από τους αντίστοιχους της Χώρας μέχρι το έτος 2018, αλλά δυσμενέστεροι από εκείνους της ΕΕ27 στο σύνολο του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας (πάνω από 15 ετών), όσο και στους νέους 15-24 ετών, με βάση τα στοιχεία των πινάκων 4α, 4β, 4γ και 5α και των διαγραμμάτων 1α,1β και 2α του παραρτήματος Ι.

Επίσης, το ποσοστό συμμετοχής και το ποσοστό απασχόλησης στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, για το σύνολο του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας, αυξάνονται διαχρονικά, ενώ μειώνονται στους νέους 15-24 ετών, με δραματική όμως μείωση το ποσοστό απασχόλησης των νέων.

Σε ότι αφορά διάρθρωση της απασχόλησης (πίνακας 5β και διάγραμμα 2β του παραρτήματος Ι) στους τρεις βασικούς παραγωγικούς τομείς, από το 2008 μέχρι και το 2017, ο Α΄γενής τομέας στο Βόρειο Αιγαίο διατηρεί ένα σταθερό ποσοστό απασχολούμενων κατά τι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της Χώρας, ενώ μειώνεται σημαντικά, από το 2012, το ποσοστό απασχολούμενων στον Β΄γενή τομέα, καταλήγοντας να είναι μικρότερο από εκείνο στο Α΄γενή τομέα, με παράλληλη αύξηση, από το έτος 2000 του ποσοστού απασχολούμενων στον Γ΄γενή τομέα, το οποίο συνεχίζει διαχρονικά να είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο Χώρας.

Διαπιστώνεται δηλαδή η συντελούμενη μετεξέλιξη της οικονομίας της Περιφέρειας ως προς την απασχόληση, υπέρ του τριτογενή τομέα σε βάρος του δευτερογενή, διατηρώντας ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα, λαμβάνοντας υπ' όψη και ένα ποσοστό υποαπασχόλησης σ' αυτόν.

Όσον αφορά στην ανεργία στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, σύμφωνα με τα αναλυτικά στοιχεία των πινάκων 6.3α - 6.3γ καθώς και των διαγραμμάτων 3δ και 3ε του παραρτήματος Ι, η κατάσταση είναι δυσμενέστερη από εκείνη της Χώρας, ιδιαίτερα όπως εξελίχθηκε τα δύο τελευταία χρόνια (2017 και 2018), ενώ μέχρι και το 2016 τα ποσοστά ανεργίας ήταν μικρότερα από εκείνα σε επίπεδο Χώρας.

Η ανεργία έπληττε περισσότερο τις γυναίκες, αλλάζοντας όμως ρυθμούς κατά τα τελευταία δύο χρόνια, αυξανόμενη περισσότερο στους άνδρες από ότι στις γυναίκες.

Σημειώνεται δε, τα ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά ανεργίας στους νέους (15-24 ετών), ενώ η μακροχρόνια ανεργία φαίνεται να αποτελεί το μεγάλο πρόβλημα του εργατικού δυναμικού της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, αφού αυξάνεται με έντονους ρυθμούς μέχρι και το έτος 2017 σημειώνοντας οριακή μείωση (0,2%) το έτος 2018, σε αντίθεση με το σύνολο της Χώρας που παρουσιάζει μείωση από το 2015 μέχρι το 2018.

1.3. ΑΕΠ / κατά κεφαλήν ΑΕΠ / ΑΠΑ

Όσον αφορά στα μακροοικονομικά μεγέθη, όπως παρουσιάζεται στον πίνακα 7α του παραρτήματος Ι του παρόντος παραδοτέου, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου συμμετέχει κατά 1,4% στο συνολικό ΑΕΠ της Χώρας,

παραμένοντας σταθερό αυτό το ποσοστό από το 2005 μέχρι και το 2018, ήτοι στο έτος που αφορούν τα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία.

Το ιδιαίτερα μικρό ποσοστό που αντιπροσωπεύει το ΑΕΠ της Περιφέρειας στο συνολικό ΑΕΠ της Χώρας, δεν κάνει αισθητές τις κατ' έτος διαφοροποιήσεις των μεταβολών του ΑΕΠ της Περιφέρειας σε σχέση με τις αντίστοιχες μεταβολές του ΑΕΠ της Χώρας, οι οποίες δείχνουν ότι κατά τα έτη 2015, 2016 και 2017 η εξέλιξη του ΑΕΠ της Περιφέρειας είναι δυσμενέστερη από την εξέλιξη του ΑΕΠ της Χώρας, ήτοι είναι μεγαλύτερης κλίμακας οι μειώσεις και μικρότερης κλίμακας οι αυξήσεις. Το έτος 2018 παρατηρείται ανατροπή της παραπάνω κατάστασης, καθώς η σημειωτέα σημαντική αύξηση του ΑΕΠ της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου υπερβαίνει κατά τι, την αντίστοιχη αύξηση σε επίπεδο Χώρας.

Η παραπάνω εξέλιξη του ΑΕΠ της Περιφέρειας έναντι της εξέλιξης του ΑΕΠ της Χώρας αντικατοπτρίζεται περισσότερο έντονα στην εξέλιξη του κατακεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας (πίνακας 7β του παραρτήματος Ι), το οποίο μειώνεται με εντονότερους ρυθμούς από τους ρυθμούς μείωσης του κατακεφαλήν ΑΕΠ της Χώρας, έτσι ώστε, ενώ το 2014 το κατακεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας αντιστοιχούσε στο 78% της Χώρας, το έτος 2018, έφθασε στο 68% της Χώρας.

Όσον αφορά στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία και στην εξέλιξη της στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου σε σχέση με την ΑΠΑ του συνόλου της Χώρας η κατάσταση είναι αντίστοιχη με αυτήν που περιγράφεται αμέσως πιο πάνω σχετικά με το ΑΕΠ. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 8α του Παραρτήματος Ι, η ΑΠΑ της Περιφέρειας μειώνεται δραματικά από το 2009 μέχρι και το 2013, με τον ρυθμό μείωσης να επιβραδύνεται κατά τα έτη 2014 και 2015 και να εντείνεται το 2016, παρουσιάζοντας μια μικρή αύξηση το έτος 2017.

Ως προς τη διάρθρωση της παραγωγής στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, ήτοι την κατανομή της ΑΠΑ στους τρεις βασικούς παραγωγικούς τομείς, με βάση τα αναλυτικά στοιχεία πίνακα 8γ του παραρτήματος Ι, στη δημιουργία ΑΠΑ κυριαρχεί ο Γ'γενής τομέας από την αρχή της δεκαετίας του 2000, με πολύ υψηλά ποσοστά (της τάξης του 85%), τουλάχιστον από το έτος 2008 και ακολουθεί ο Β'γενής τομέας με ποσοστά της τάξης του 10% από το 2008, ενώ ο Α'γενής τομέας συμμετέχει στη συνολική ΑΠΑ της Περιφέρειας με ποσοστά της τάξης του 4%-5%.

Οι διαφοροποιήσεις διαχρονικά των παραπάνω ποσοστών συμμετοχής των τριών βασικών τομέων παραγωγής στη συνολική ΑΠΑ της Περιφέρειας είναι πολύ μικρές, τουλάχιστον από το έτος 2008, ενώ σε σχέση με τη Χώρα τα ποσοστά συμμετοχής του Γ'γενή τομέα είναι υψηλότερα στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, πολύ μικρότερα του Β'γενή τομέα και κατά τι μεγαλύτερα του Α'γενή τομέα.

Με βάση παραπάνω συνοπτικά αναφερόμενα ως προς τα επίπεδα εξέλιξης των παραγωγικών τομέων της Περιφέρειας και τις σχέσεις τους με τα αντίστοιχα στη Χώρα, από πλευράς παραγόμενης αξίας, διαπιστώνεται ότι η οικονομία της Περιφέρειας στηρίζεται κατά κύριο λόγο στον Γ'γενή τομέα, με σχετικά μικρή εξάρτηση από τον Β'γενή τομέα και με πολύ μικρή εξάρτηση από τον Α'γενή τομέα, παρά το σχετικά σημαντικό ποσοστό απασχολούμενων στον Α'γενή τομέα.

Η παραπάνω διαπίστωση σχέσεων απασχολούμενων και παραγωγής ΑΠΑ είναι μια μορφή της παραγωγικότητας της εργασίας (πινάκας 9 του παραρτήματος Ι), η οποία είναι πολύ χαμηλή στον Α'γενή τομέα, παραμένοντας σχεδόν σταθερή από τις αρχές της δεκαετίας του 2000, υψηλότερη τότε από την αντίστοιχη παραγωγικότητα στο σύνολο της Χώρας μέχρι και το 2014, ενώ κατά τα έτη 2015 και 2016 η παραγωγικότητα της εργασίας στον Α'γενή τομέα γίνεται μεγαλύτερη στη χώρα από εκείνη στο Βόρειο Αιγαίο.

Επιπλέον, στον Β'γενή τομέα η παραγωγικότητα της εργασίας της Περιφέρειας για το έτος 2018 είναι υπερδιπλάσια εκείνης του Α'γενή τομέα, αλλά πολύ χαμηλότερη της αντίστοιχης του συνόλου της Χώρας, ενώ στο Γ'γενή τομέα της Περιφέρειας η παραγωγικότητα της εργασίας είναι υπερδιπλάσια εκείνης του Α'γενή τομέα, μειούμενη, όμως, τα έτη 2015, 2016 & 2017 και κατά τι χαμηλότερη από την παραγωγικότητα της εργασίας στο Γ'γενή τομέα της Χώρας.

Τα παραπάνω στοιχεία επί της παραγωγικότητας της εργασίας και στους τρεις βασικούς παραγωγικούς τομείς, φαίνεται ότι το παραγωγικό σύστημα της Περιφέρειας έχει σημαντικές αδυναμίες και η χαμηλή ανταγωνιστικότητά του έναντι του συνόλου της Χώρας, όσον αυτή συνδέεται με την παραγωγικότητα της εργασίας, συνεχώς αποδυναμώνεται.

1.4. Αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας ανά Στόχο Πολιτικής

Στόχος Πολιτικής 1

- Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου υστερεί στους δείκτες Ε & Α και Καινοτομίας. Αυτή η υστέρηση συνδέεται με την έλλειψη επαρκούς ερευνητικού ανθρώπινου δυναμικού και γενικότερα ικανού αριθμού εξειδικευμένου επιστημονικού δυναμικού για την προαγωγή της έρευνας/τεχνολογίας και καινοτομίας.

Παράλληλα και σε συνδυασμό με τα παραπάνω, οι επενδύσεις/δαπάνες των επιχειρήσεων για Έρευνα και Ανάπτυξη είναι σχετικά πολύ μικρές ως ποσοστό επί του περιφερειακού ΑΕΠ, με διετείς διακυμάνσεις. Ως εκ τούτου είναι πολύ μικρός ο βαθμός ενσωμάτωσης και χρήσης προϊόντων και αποτελεσμάτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας από τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας, με πολύ μικρό βαθμό διασύνδεσης των επιχειρήσεων της Περιφέρειας με τα ερευνητικά ιδρύματα της Χώρας, ακόμα και με το Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Η προαναφερόμενη κατάσταση τείνει να βελτιωθεί με την εφαρμογή της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, η οποία ενσωματώνει και τη διαδικασία της Επιχειρηματικής Ανακάλυψης, γεγονός που έχει συμβάλλει σημαντικά στην ένταξη υλοποιούμενων έργων του

Θεματικού Στόχου 1 από το ΕΠ «Βόρειο Αιγαίο» στην Περιφέρεια, προϋπολογισμού 5,25 εκατ. € και από το ΕΠΑνΕΚ έργα προϋπολογισμού 8,5 εκατ. €. Κυρίαρχο κομμάτι και στοχοθεσία αποτελεί η σταδιακή μετατόπιση του επιχειρηματικού μοντέλου σε πιο αποδοτική και εξωστρεφή επιχειρηματικότητα.

Λόγω, όμως, της προαναφερόμενης κατάστασης, η δημιουργία υποστηρικτικών δομών και μέσων ανάπτυξης της καινοτομίας και προώθησης της έρευνας και της τεχνολογίας, καθώς και της χρήσης των αποτελεσμάτων τους στην παραγωγική/επιχειρηματική δραστηριότητα, όπως και η σύνδεση του ερευνητικού ιστού και επιχειρηματικού κόσμου, αποτελούν αναγκαίες προϋποθέσεις για την αντιμετώπιση της συγκεκριμένης κατάστασης, ως προς την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου.

- Είναι γεγονός ότι χαρακτηριστικό της ανάπτυξης και χρήσης ΤΠΕ στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, όπως διαπιστώνεται από τα σχετικά στοιχεία του τομέα, είναι ο αργός ρυθμός και το μικρό εύρος υλοποίησης των προβλεπόμενων στις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, αλλά και στην τρέχουσα, αντίστοιχες δράσεις/έργα ΤΠΕ.

Αν και κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο έχουν ενταχθεί στο ΕΠ «Βόρειο Αιγαίο» και υλοποιούνται στην Περιφέρεια δράσεις ΤΠΕ προϋπολογισμού 6,65 εκατ. €, πέραν της ενίσχυσης επιχειρήσεων από το ΕΠΑνΕΚ προϋπολογισμού 0,22 εκατ. €, η υφιστάμενη κατάσταση παραμένει ελλειμματική στον τομέα των ΤΠΕ.

Με βάση τα παραπάνω και λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα της Περιφέρειας, η ανάπτυξη, διεύρυνση της χρήσης και η ενίσχυση της ζήτησης για ΤΠΕ, η επέκταση της χρήσης τους για ηλεκτρονική διακυβέρνηση, με την ενίσχυση της δυνατότητας πρόσβασης όλων των πολιτών και ιδιαίτερα των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, αλλά και των επιχειρήσεων σε προϊόντα και υπηρεσίες ΤΠΕ, αποτελούν ιδιαίτερα σημαντικές ανάγκες για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου.

- Τα στοιχεία διάρθρωσης και εξέλιξης των οικονομικών δραστηριοτήτων στην Περιφέρεια, δείχνουν το έντονο πρόβλημα του παραγωγικού και επιχειρηματικού ιστού της Περιφέρειας, κυρίως στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα, οι οποίοι εκπροσωπούνται από πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, κυρίως ατομικές ή οικογενειακές, ενώ και ο πρωτογενής τομέας συντίθεται από μικρού μεγέθους εκμεταλλεύσεις, κατά κύριο λόγο φυτικής παραγωγής, με κύριο εμπορικό προσανατολισμό την τοπική αγορά. Αν εξαιρεθούν δε, κάποιες σημαντικές διασυνδέσεις του πρωτογενή τομέα με την πρώτη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, στις οποίες, σχεδόν αποκλειστικά, οφείλεται η ύπαρξη του ιδιαίτερα ισχνού και φθίνοντος μεταποιητικού τομέα στην Περιφέρεια, καθώς και όποιος βαθμός διασύνδεσης της τουριστικής δραστηριότητας με τον κατασκευαστικό κλάδο, απουσιάζουν οι παραγωγικές και λειτουργικές διασυνδέσεις τόσο μεταξύ των τομέων και κλάδων, όσο και μεταξύ των οικονομικών δραστηριοτήτων των νησιών της Περιφέρειας. Έτσι οι οικονομίες των νησιών λειτουργούν, κατά κάποιο τρόπο ως κλειστές οικονομίες, με μόνο άνοιγμά τους τις εισαγωγές

αγαθών και ενδιάμεσων πρώτων υλών, είτε από την ηπειρωτική Ελλάδα, είτε από το εξωτερικό. Παράλληλα, το πολύ μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων και ο ατομικός/οικογενειακός χαρακτήρας τους, καθώς και η έλλειψη δυναμισμού τους, χωρίς μηχανισμούς υποστήριξής τους, λειτουργούν ανασταλτικά στην ενσωμάτωση καινοτομιών, με αποτέλεσμα την περαιτέρω αποδυνάμωσή τους, έναντι του ισχυρού ανταγωνισμού.

Οι προσπάθειες δε που πραγματοποιήθηκαν κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, αλλά και κατά την τρέχουσα (2014-2020), για ενίσχυση των επιχειρήσεων, τόσο από το εκάστοτε αντίστοιχο Περιφερειακό Πρόγραμμα, όσο και από τα Τομεακά/εθνικής εμβέλειας Επιχειρησιακά Προγράμματα, αμβλύνονται σε ένα βαθμό τα προβλήματα «επιβίωσης» τουλάχιστον 1.700 τουριστικών ή/και μεταποιητικών επιχειρήσεων στο σύνολο της Δ' Προγραμματικής Περιόδου (2007-2013) και της τρέχουσας (2014-2020), χωρίς όμως να τις καταστήσουν ανταγωνιστικές και εξωστρεφείς.

Στόχος Πολιτικής 2

- Εκτός από τα προβλήματα της χρήσης συμβατικής ενέργειας παραγόμενης από πετρέλαιο, τα δίκτυα μεταφοράς και διανομής της ενέργειας είναι παλαιάς τεχνολογίας και με προβλήματα φθοράς, έτσι ώστε να μην ικανοποιούν τις ανάγκες παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ, για τις οποίες τα νησιά της Περιφέρειας παρουσιάζουν ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα.

Παράλληλα, το πεπαλαιωμένο οικιστικό απόθεμα των νησιών της Περιφέρειας απαιτεί δράσεις ενεργειακής αναβάθμισης, τόσο των κατοικιών, όσο και των δημόσιων κτηρίων, ενώ η εξοικονόμηση ενέργειας κατά τις παραγωγικές δραστηριότητες των επιχειρήσεων είναι επιβεβλημένη.

Διαπιστώνεται δε, ότι κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους δεν έχουν πραγματοποιηθεί ουσιαστικές δράσεις/παρεμβάσεις στην Περιφέρεια για επίλυση των προβλημάτων ενέργειας που αντιμετωπίζουν τα νησιά της, ενώ κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (2014-2020) πραγματοποιούνται στο πλαίσιο του ΕΠ «Βόρειο Αιγαίο» σημαντικού προϋπολογισμού παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης κτηρίων (27,8 εκατ. €), καθώς και στο ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ, αντίστοιχη πράξη προϋπολογισμού 1,2 εκατ. €.

Παρά όλα αυτά, οι ανάγκες της Περιφέρειας στο τομέα της ενέργειας προσδιορίζονται από διττή απαίτηση. Πρώτον από την απαίτηση αύξησης της ελκυστικότητας των νησιών της Περιφέρειας για προώθηση επενδύσεων και ανάπτυξης παραγωγικών/αποδοτικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, χωρίς προβλήματα ενεργειακών ελλείψεων, αλλά και για καλύτερη ποιότητα ζωής. Δεύτερον, από την απαίτηση συμβολής της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου στην επίτευξη των στόχων του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων, για τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

- Το κυριότερο περιβαλλοντικό πρόβλημα στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου είναι η έλλειψη ολοκληρωμένης διαχείρισης των στερεών αποβλήτων με κύριες συνιστώσες, τη δυσκολία

αντιμετώπισης της διαχείρισης σε επίπεδο νησιού, την καθυστέρηση ολοκλήρωσης του θεσμικού πλαισίου περί θαλάσσιας μεταφοράς των απορριμμάτων, την χαμηλή ενεργοποίηση του Περιφερειακού Φορέα Διαχείρισης, και την έλλειψη υποδομών ολοκληρωμένης διαχείρισης στα μεγάλα νησιά της Περιφέρειας.

Κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν βασικές υποδομές διαχείρισης απορριμμάτων στα νησιά, οι οποίες όμως, κυρίως για τεχνικούς λόγους δεν έχουν ολοκληρωθεί στο σύνολό τους. Κυρίαρχη παρέμβαση ήταν η αποκατάσταση ανενεργών ΧΑΔΑ και η δημιουργία υποδομών πρώτης διαχείρισης, γεγονός όμως, που δημιουργεί πιεστικές καταστάσεις για την ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων στα νησιά της Περιφέρειας, με κύρια στόχευση την αειφόρο διαχείριση μέσω της μείωσης των ΑΣΑ που οδηγούνται σε ταφή, με δράσεις ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης (Ανακυκλώσιμα υλικά, βιοαπόβλητα και λοιπά ρεύματα).

Ως προς τη διαχείριση υγρών αποβλήτων/λυμάτων, τα προβλήματα που επιζητούν λύση είναι η έλλειψη διαχείρισης σε οικολογικά ευαίσθητες περιοχές ή/και σε τουριστικές περιοχές με μικρούς οικισμούς, ενώ καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια για έγκαιρη ολοκλήρωση έργων που αφορούν σε κατασκευή ΕΕΛ και δίκτυα αποχέτευσης, σε οικισμούς Γ' κατηγορίας.

Παρά του ότι κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, κυρίως την περίοδο 2000-2006 και 2007-2013 υλοποιήθηκαν έργα, τόσο ύδρευσης, όσο και άρδευσης, τα οποία όμως ήταν μικρής κλίμακας και δεν κάλυψαν τις ιδιαίτερα αυξημένες ανάγκες. Κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, έχουν ενταχθεί στο ΕΠ «Β. Αιγαίο» και υλοποιούνται έργα διαχείρισης πόσιμου νερού, προϋπολογισμού 13,7 εκατ. €, καθώς και έργα στο πλαίσιο του ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ, προϋπολογισμού 4,0 εκατ. € που καλύπτουν ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού των νησιών της Περιφέρειας. Όμως, παρόλο που σημαντικές οριζόντιες δράσεις που προβλέπονται από τα Σχέδια Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής του Αιγαίου, έχουν ενταχθεί και υλοποιούνται εξακολουθούν να υφίστανται πρόσθετες ανάγκες για την ορθολογική διαχείριση του νερού, βασική παράμετρος της οποίας είναι η μείωση των απωλειών κατά την «επεξεργασία» και διανομή του.

- Τα νησιά της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, τόσο κατά το πρόσφατο, όσο και κατά το απώτερο παρελθόν έχουν υποστεί σημαντικές καταστροφές από δασικές πυρκαγιές, από πλημμύρες και από σεισμούς. Με δεδομένες δε και τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, τόσο η συχνότητα, όσο και η ένταση των κινδύνων είναι ιδιαίτερα αυξημένη.

Παρά την υλοποίηση δράσεων πρόληψης, αλλά και αποκατάστασης σ' ένα βαθμό των καταστροφών, καθώς και τις προβλέψεις δράσεων αντιμετώπισης αυτών των κινδύνων, με αντιπλημμυρικά έργα και έργα πρόληψης πυρκαγιών και προετοιμασίας/αντιμετώπισης των σεισμικών καταστροφών κατά την τρέχουσα περίοδο (2014-2020), στο πλαίσιο του ΕΠ «Βόρειο Αιγαίο», προϋπολογισμού 15,4 εκατ. €, οι ανάγκες παραμένουν μεγάλες, λόγω και της ιδιομορφίας των γεωγραφικών και γεωφυσικών χαρακτηριστικών των νησιών.

- Σε όλα τα νησιά της Περιφέρειας, αν και σε διαφορετική έκταση, συναντώνται χερσαίοι και θαλάσσιοι οικότοποι, πλούσιοι σε ενδημικά και σπάνια είδη χλωρίδας και πανίδας. Ωστόσο το μικρό τους μέγεθος και ο νησιωτικός χαρακτήρας της Περιφέρειας, τα καθιστά ιδιαίτερα ευάλωτα στην ανθρώπινη δραστηριότητα, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει στην αλλοίωση ενός βιότοπου ή στην εξαφάνιση ειδών. Η συγκρότηση του Φορέα Διαχείρισης θα πρέπει να παίξει καθοριστικό ρόλο στην προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και των οικολογικά ευαίσθητων ζωνών στα νησιά μας. Επίσης, έχουν αναγνωριστεί αρκετές περιοχές της περιφέρειας ως «Τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους», ενώ σε διάφορα ειδικά καθεστώτα προστασίας έχουν ενταχθεί αρκετοί υγρότοποι της Σάμου. Αναπόσπαστο μέρος του φυσικού περιβάλλοντος αποτελεί το ιδιαίτερο αγροτικό τοπίο του Βορείου Αιγαίου, το οποίο συνθέτουν πλήθος στοιχείων τα οποία προέκυψαν ως αποτέλεσμα των αγροτικών μεθόδων που εφαρμόστηκαν και έχουν πλήρως ενσωματωθεί στο φυσικό περιβάλλον. Όλα τα παραπάνω στοιχεία αποτελούν ιδιαίτερους πόρους ανάπτυξης της Περιφέρειας και ως εκ τούτου χρήζουν προστασίας και ήπιας αξιοποίησης.

Στόχος Πολιτικής 3

- Με δεδομένες τις ανάγκες της Περιφέρειας για εκτεταμένη χρήση ΤΠΕ, δημιουργούνται πρόσθετες και έντονες ανάγκες ανάπτυξης υποδομών και υπηρεσιών ευρυζωνικών δικτύων πολύ υψηλής ταχύτητας για την εξυπηρέτηση πολιτών, επισκεπτών και επιχειρήσεων. Η ανάγκη για τέτοιου είδους υποδομές για εκτεταμένη χρήση ΤΠΕ εντείνεται λόγω της απομόνωσης των νησιών, με δυσκολίες φυσικής προσπελασιμότητας προς τα διοικητικά, εμπορικά, παραγωγικά και κοινωνικά κέντρα, αφ' ενός των μεγάλων νησιών της Περιφέρειας, αφ' ετέρου της ηπειρωτικής Χώρας. Αυτές οι υποδομές θα συμβάλλουν σημαντικά και για την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των νησιών της Περιφέρειας, ιδιαίτερα των μεσαίων και μικρών, για προσέλκυση τουριστών με απαιτήσεις πρόσβασης σε ΤΠΕ.
- Η βελτίωση της συνδεσιμότητας των νησιών του Βορείου Αιγαίου με την ηπειρωτική Χώρα συνεχίζει να είναι επιτακτική, καθώς μέσω αυτής θα αξιοποιηθεί περισσότερο η στρατηγική τους θέση ως τμήμα των θαλάσσιων διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών, θα προωθηθεί η δημιουργία νέων κόμβων διεθνούς εμβέλειας και θα δημιουργηθεί η δυνατότητα ενίσχυσης της τοπικής οικονομίας, μέσα από την αύξηση της επιχειρηματικότητας και του τουρισμού. Προκειμένου να επιτευχθεί ο παραπάνω στόχος, όσον αφορά τις πύλες εισόδου και εξόδου των νησιών (αεροδρόμια και λιμάνια), σε πολλές περιπτώσεις είναι απαραίτητη, η επέκταση/βελτίωση των υφιστάμενων υποδομών, προκειμένου να ανταποκριθούν στις νέες συνθήκες (νέοι τύποι πλοίων, νέα ζήτηση, κλπ.). Παράλληλα, είναι απαραίτητη και η αναθεώρηση/πύκνωση των υφιστάμενων συνδέσεων (ακτοπλοϊκών και αεροπορικών) έτσι

ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες, αφ' ενός των κατοίκων και επιχειρηματιών των νησιών, αφ' ετέρου των τουριστών/επισκεπτών, καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.

Εξίσου σημαντική είναι η βελτίωση της διασύνδεσης των νησιών μεταξύ τους, καθώς παρατηρείται ανεπάρκεια τόσο ακτοποϊκών, όσο και αεροπορικών συνδέσεων, ενώ το μεταφορικό κόστος είναι υψηλό, μη ανταποκρινόμενο στο επίπεδο εξυπηρέτησης. Είναι δε, σημαντική έλλειψη η απουσία συνδυασμένων μεταφορών τόσο όσον αφορά τις επιβατικές, όσο και στις εμπορευματικές μετακινήσεις. μέρος της οποίας οφείλεται και στην ελλιπή διασύνδεση των νησιών. Επιπλέον, η ανεπάρκεια συνδέσεων, που εντείνεται κατά τους χειμερινούς μήνες, έχει ως αποτέλεσμα την απομόνωση ειδικότερα των μικρότερων σε μέγεθος και πληθυσμό νησιών και την αδυναμία εκμετάλλευσης των ευκαιριών που υφίστανται λόγω της χωρικής τους θέσης (διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών).

Είναι γεγονός ότι κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους έγιναν προσπάθειες κάλυψης αυτών των αναγκών, με δημιουργία λιμενικών ή/και συνδετήριων οδικών αξόνων, οι οποίες όμως σε κάθε περίοδο ήταν σχετικά μικρής κλίμακας και κάλυπταν άμεσες ανάγκες, σύμφωνα με τις εκάστοτε μεταφορικές συνθήκες. Πολλές όμως παρεμβάσεις, έχουν ενταχθεί και υλοποιούνται κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, είτε στο πλαίσιο του ΕΠ «Βόρειο Αιγαίο» (60,00 εκατ. €), είτε στο πλαίσιο του ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ (59,00 εκατ. €).

Ως εκ τούτου είναι επιτακτική ανάγκη η ολοκλήρωση ενός μεταφορικού συστήματος για τη βελτιστοποίηση της συνδεσιμότητας των νησιών του Αιγαίου (ακτοπλοΐα και αεροπλοΐα) με την ενδοχώρα και των νησιών μεταξύ τους, σε συνδυασμό με την βελτίωση των πυλών εισόδου/εξόδου (λιμάνια και αεροδρόμια). Το σύστημα αυτό θα συμβάλλει καθοριστικά στην αξιοποίηση των δυνατών σημείων και των ευκαιριών που υφίστανται λόγω της καίριας θέσης των νησιών.

Στόχος Πολιτικής 4

- Για την αντιμετώπιση των σημαντικών προβλημάτων που έχουν εμφανισθεί και παραμένουν στην αγορά εργασίας της Περιφέρειας κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης και ύφεσης, οι ανάγκες που προκύπτουν είναι οι παραπάνω, λαμβάνοντας υπ' όψη ότι κατά την τρέχουσα περίοδο έχουν ενταχθεί πράξεις σε Τομεακά ΕΠ, προϋπολογισμού 6,3 εκατ. €.
 - Διατήρηση των θέσεων απασχόλησης στις επιχειρήσεις και στο πρωτογενή τομέα, με προσπάθειες αύξησης της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα, απορροφώντας ένα μέρος της ανεργίας, έστω της μακροχρόνιας ανεργίας, πριν εξέλθουν οι μακροχρόνια άνεργοι από την αγορά εργασίας.
 - Αύξηση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού, τόσο μεταξύ των επιχειρήσεων στο ίδιο νησί, όσο και μεταξύ των νησιών, περίπτωση δύσκολη για το νησιωτικό χώρο.
 - Άμεση δημιουργία θέσεων απασχόλησης μέσω ίδρυσης νέων καινοτόμων επιχειρήσεων, με τόνωση και της αυτοαπασχόλησης για την απορρόφηση νέας ηλικίας εργατικού δυναμικού υψηλού εκπαιδευτικού επιπέδου.

- Προσπάθεια προσέλκυσης των μακροχρόνια ανέργων σε δραστηριότητες κατάρτισης ή/και πρακτικής άσκησης, πριν αποφασίσουν να βγουν από την αγορά εργασίας.
 - Ιδιαίτερες ανάγκες αντιμετωπίζουν οι νέοι και οι άνεργες γυναίκες με κίνδυνο εξόδου από την αγορά εργασίας.
 - Επίσης ιδιαίτερα έντονη και επιτακτική ανάγκη είναι η προσαρμοστικότητα επιχειρήσεων, εργαζομένων σε αυτές και εργοδοτών για την αποτελεσματική και άμεση αντιμετώπιση των αλλαγών.
- Σύμφωνα με τα μειονεκτήματα και τις ανισότητες που έχει δημιουργήσει η οικονομική κρίση σε ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες, προκύπτουν σοβαρές ανάγκες αντιμετώπισης κατά βάση προληπτικά, αλλά και κατασταλτικά για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι κυριότερες ανάγκες που προκύπτουν για την αντιμετώπιση καταστάσεων φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, πέραν των ήδη ενταγμένων αντίστοιχων πράξεων στο ΕΠ «Βόρειο Αιγαίο», 15,8 εκατ. € συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ, αναφέρονται στα εξής:
 - Άμβλυση των δυσκολιών πρόσβασης σε υψηλού επιπέδου υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας σε προσιτές τιμές.
 - Κυρίαρχο ζήτημα για τα άτομα ή/και νοικοκυριά που έχουν περιέλθει ή κινδυνεύουν να περιέλθουν σε κατάσταση φτώχειας είναι η εξασφάλιση ευκαιριών και δυνατοτήτων απασχόλησης ή αυτοαπασχόλησης.
 - Υπάρχει ανάγκη, αφ' ενός για ανάληψη πρωτοβουλιών από τους τοπικούς φορείς ή/και την κοινωνία των πολιτών για περίθαλψη και εξυπηρέτηση των ατόμων που χρήζουν βοήθεια, αφ' ετέρου για υποστήριξη των ατόμων που εξυπηρετούσαν τους χρήζοντες βοήθεια να διεκδικήσουν θέση απασχόλησης, ή και ανάπτυξη δεξιοτήτων, προκειμένου να δημιουργήσουν ή/και να αυξήσουν τυχόν χαμηλά εισοδήματα, τα οποία τους οδηγούν σε κατάσταση φτώχειας.
 - Ιδιαίτερες ανάγκες έχουν δημιουργηθεί σε ειδικές πληθυσμιακές ομάδες που έχουν περιθωριοποιηθεί, ή κινδυνεύουν να περιθωριοποιηθούν, όπως επίσης και εκείνα τα άτομα πληθυσμιακών ομάδων που βρίσκονται ή κινδυνεύουν να ιδρυματοποιηθούν.
 - Πέραν αυτών των υπηρεσιών που είναι ανάγκη να αναπτυχθούν στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου για την υποστήριξη του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας για αύξηση της απασχολησιμότητάς του και της απασχόλησης σε καλές θέσεις εργασίας, αλλά και των κοινωνικά ευπαθών ομάδων για κοινωνική ένταξη και αντιμετώπιση του κινδύνου φτώχειας απαιτούνται και οι κατάλληλες υποδομές σε μηχανισμούς ενίσχυσης της αγοράς εργασίας, καθώς και σε υποδομές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας περίθαλψης, ενώ κρίσιμης σημασίας είναι η ανάδειξη υποδομών πρόνοιας και εκπαίδευσης για όλες τις βαθμίδες,

λαμβάνοντας υπ' όψη ότι έχουν ενταχθεί και υλοποιούνται αντίστοιχες πράξεις στο πλαίσιο του ΕΠ «Βόρειο Αιγαίο», προϋπολογισμού 31,2 εκατ. €.

Στόχος Πολιτικής 5

Όπως έχει περιγραφεί πολύ συνοπτικά στα γενικά αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, κυρίαρχο χαρακτηριστικό της είναι η διπλή περιφερειακότητα με τον κατακερματισμό του χώρου της σε πολλά νησιά, με μεγάλες αποστάσεις μεταξύ τους, αλλά και σε μεγάλη απόσταση από την ηπειρωτική/χερσαία Χώρα, με δύσκολες διανοησιωτικές συνδέσεις, καθώς και με δύσκολες ενδονησιωτικές συνδέσεις των οικισμών και των παραγωγικών και τουριστικών περιοχών με τα αστικά και ημιαστικά κέντρα κάθε νησιού, τα οποία κατά κανόνα αποτελούν τις εισόδους και εξόδους κάθε νησιού.

Αυτά τα χαρακτηριστικά, τα οποία αμβλύνουν την χωρική, αλλά και την κοινωνική συνοχή της Περιφέρειας, λειτουργούν ανασταλτικά στην ελκυστικότητα των νησιών για προσέλκυση ή/και συγκράτηση νέων ηλικιών και υψηλού εκπαιδευτικού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό και κατ' ακολουθία για προσέλκυση επενδύσεων και ανάπτυξη παραγωγικών/οικονομικών δραστηριοτήτων.

Έτσι, διαχρονικά δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος χαμηλής ανάπτυξης, απερήμωσης των μικρών νησιών, καθώς και των ορεινών και ημιορεινών περιοχών των μεγαλύτερων νησιών, με απαξίωση των πολυποίκιλων και πλούσιων φυσικών και πολιτιστικών/πολιτισμικών πόρων, ενώ παράλληλα εγκαταλείπονται γεωργικές καλλιέργειες ιδιαίτερης ποιότητας πρωτογενών και μεταποιημένων αγροτικών προϊόντων, με παράλληλη υποβάθμιση του περιβάλλοντος λόγω της ερημοποίησης του χώρου της υπαίθρου.

Μακροπρόθεσμα δε, η υποβάθμιση της υπαίθρου των νησιών επηρεάζει αρνητικά και τα αστικά και ημιαστικά κέντρα των νησιών, συνεπικουρούντος και του έντονου μεταναστευτικού/προσφυγικού προβλήματος, κινδυνεύει με αποδιάρθρωση ο κοινωνικοοικονομικός ιστός της Περιφέρειας.

Προκειμένου να αποφευχθεί η επιδείνωση των παραπάνω προβλημάτων, απαιτείται η αναζωογόνηση του κοινωνικοοικονομικού ιστού των μικρών νησιών και η διευκόλυνση της προσβασιμότητας από και προς αυτά, καθώς και αναζωογόνηση των εσωτερικών ορεινών και ημιορεινών ζωνών στα μεγαλύτερα νησιά με παράλληλη αύξηση της λειτουργικότητας των αστικών και ημιαστικών κέντρων κάθε νησιού, συμπεριλαμβανομένης και της ασφάλειας, τόσο στις περιοχές της υπαίθρου, όσο και στα αστικά και ημιαστικά κέντρα των νησιών.

Βασική παράμετρος επιτυχημένης παρέμβασης προς τις προαναφερόμενες κατευθύνσεις είναι ο σχεδιασμός και η εφαρμογή ολοκληρωμένου χαρακτήρα παρεμβάσεων, σύμφωνα με τις πραγματικές ανάγκες, αλλά και δυνατότητες κάθε μικρού νησιού ή/και υποπεριοχής των μεγαλύτερων νησιών και των μεγαλύτερων αστικών κέντρων, για ανάδειξη των συγκριτικών

τους πλεονεκτημάτων και άμβλυση των μειονεκτημάτων που δημιουργούν τα γεωγραφικά και γεωφυσικά χαρακτηριστικά/φυσιογνωμία των νησιών.

Σημαντική παράμετρος για την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων, αλλά και για την αποτύπωση των πραγματικών αναγκών των νησιών της Περιφέρειας στο πλαίσιο του συγκεκριμένου Στόχου Πολιτικής, είναι τα αποτελέσματα των ήδη εφαρμοζόμενων στρατηγικών χωρικής ανάπτυξης (ΒΑΑ στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα της Περιφέρειας και ΟΧΕ μικρών νησιών) στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο, στο πλαίσιο του ΕΠ «Βόρειο Αιγαίο», με προϋπολογισμό οι μεν δύο ΒΑΑ 19,0 εκατ. €, η δε των ΟΧΕ μικρών νησιών 39,2 εκατ. €. Παράλληλα, εφαρμόζονται τέσσερις στρατηγικές ΤΑΠΤοΚ/Leader στο πλαίσιο του ΠΑΑ και ΕΠΑΛΘ, συνολικού προϋπολογισμού 32,25 εκατ. €.

2. ΒΑΣΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-2020

Από την έναρξη εφαρμογής του ΕΠ «Βόρειο Αιγαίο» 2014-2020, ήτοι αμέσως μετά την 1η συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης και για μεγάλο χρονικό διάστημα 2,0-2,5 έτη, υπήρξαν ποικιλόμορφα προβλήματα/δυσκολίες/εμπόδια για την ομαλή και αποτελεσματική εφαρμογή του Προγράμματος, πέραν εκείνων που οφείλονταν στην ικανοποίηση/κάλυψη ορισμένων αιρεσιμοτήτων κυρίως εθνικού επιπέδου (ΚΕΝΑΚ, Σχέδια Λεκανών Απορροής, ΠΕΣΔΑ), αλλά και περιφερειακού επιπέδου (ΠΕΣΚΕ, Στρατηγική RIS3, Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας).

Τα προβλήματα αυτά ανά Τομέα Πολιτικής ήταν ή/και συνεχίζουν να είναι τα παρακάτω.

2.1. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3)

α) Κατά τον σχεδιασμό

Με δεδομένο ότι, η συγκεκριμένη Στρατηγική ήταν μια από τις αιρεσιμότητες της περιόδου 2014-2020, τόσο σε εθνικό επίπεδο, όσο και σε περιφερειακό και η κάλυψη/ικανοποίηση αυτών των αιρεσιμοτήτων υπόκειτο σε αλληλουχία ενεργειών μεταξύ εκείνων σε εθνικό επίπεδο και σε περιφερειακό επίπεδο, δημιουργήθηκαν σημαντικές καθυστερήσεις ολοκλήρωσης του θεσμικού και διοικητικού πλαισίου για την κάλυψη αυτών των αιρεσιμοτήτων.

β) Κατά την εφαρμογή της Στρατηγικής

Οι διαδικασίες εκπόνησης και εγκρίσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου ήταν χρονοβόρες και κοστοβόρες με μεγάλο διοικητικό βάρος, κυρίως επειδή ήταν πρωτόγνωρες για όλο το σύστημα σχεδιασμού και διαχείρισης του Προγράμματος, αλλά για το σύστημα των δυνητικών δικαιούχων πράξεων που εμπίπτουν σ' αυτή τη Στρατηγική.

Ένα πρόσθετο διοικητικό βάρος και απαίτηση μεγάλου ωφέλιμου χρόνου ήταν η διαδικασία της Επιχειρηματικής Ανακάλυψης, με δεδομένες και τις δυσκολίες επικοινωνίας και συναντήσεων των φορέων και επιχειρηματιών, λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα της Περιφέρειας.

Με την κατάλληλη οργάνωση και υποστήριξη της Διαχειριστικής Αρχής και των Τοπικών Φορέων η όλη διαδικασία, παρά τις δυσκολίες, υπήρξε επιτυχής και ήδη διαφαίνονται τα πρώτα θετικά αποτελέσματα κατά την υλοποίηση της Στρατηγικής.

γ) Κατά την υλοποίηση δράσεων της Στρατηγικής

Με βάση την αποτελεσματική προετοιμασία της εφαρμογής της Στρατηγικής, δεν έχουν εμφανισθεί σοβαρά προβλήματα/δυσκολίες κατά την υλοποίηση δράσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, παρά μόνο η καθυστέρηση εξασφάλισης κατάλληλου ΕΦΔ Κρατικών Ενισχύσεων που άπτονται αυτής της Στρατηγικής.

2.2. Επιχειρηματικότητα

α) Κατά τον σχεδιασμό

Δεν υπήρξαν προβλήματα κατά τον σχεδιασμό της Στρατηγικής του Προγράμματος, όσον αφορά στην Επιχειρηματικότητα.

β) Κατά την υλοποίηση δράσεων της Στρατηγικής

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα για την άμεση εκκίνηση και αποτελεσματική εφαρμογή του συγκεκριμένου Τομέα Πολιτικής, ήταν η εξασφάλιση κατάλληλου Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης (ΕΦΔ) σε περιφερειακό επίπεδο, για την υλοποίηση δράσεων Κρατικών Ενισχύσεων.

Επί δύο και πλέον έτη υπήρξαν άκαρπες διαβουλεύσεις μεταξύ της Διαχειριστικής Αρχής του ΕΠ «Βόρειο Αιγαίο», όπως και άλλων (σχεδόν όλων) Διαχειριστικών Αρχών ΠΕΠ, με τις Ειδικές Υπηρεσίες της ΕΑΣ (κυρίως ΕΥΘΥ), περί του τρόπου κάλυψης της ανάγκης των ΠΕΠ για περιφερειακό ΕΦΔ Κρατικών Ενισχύσεων.

Με δεδομένο ότι δεν υπήρξε ικανοποιητική λύση από αυτές τις διαβουλεύσεις, η ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου επέλεξε ως λύση τον ορισμό της ΔΙΑΠ Βορείου Αιγαίου ως ΕΦΔ Κρατικών Ενισχύσεων του ΕΠ «Βόρειο Αιγαίο». Για την αποτελεσματική λειτουργία της ΔΙΑΠ ως ΕΦΔ Κρατικών Ενισχύσεων απαιτείται στήριξη μιας που η λειτουργία του ΕΦΔ απαιτεί εκτός από την ενίσχυση του παράγοντα ανθρώπινο δυναμικό, επιπλέον ενέργειες, αλλά κυρίως ενεργοποίηση του παραγωγικού ιστού που αποτελεί το υποκείμενο της ενίσχυσης.

Επίσης, μια άλλη δυσκολία που προέκυψε στην εφαρμογή Κρατικών Ενισχύσεων του ΠΕΠ, ήταν η αδυναμία έγκαιρης ανταπόκρισης του ΠΣΚΕ στις ανάγκες του ΕΠ «Βόρειο Αιγαίο»,

όπως και όλων των ΠΕΠ για υποδοχή αιτήσεων χρηματοδότησης Κρατικών Ενισχύσεων, αξιολόγησή τους και παρακολούθηση της αξιολόγησης.

Το πρόβλημα αμβλύνθηκε στις αρχές του έτους 2018 με δυνατότητα απλουστευμένης χρήσης του ΠΣΚΕ για μικρής κλίμακας προσκλήσεις Κρατικών Ενισχύσεων. Παρ' όλα αυτά, ακόμα και μ' αυτό τον τρόπο άμβλυνσης του προβλήματος, απαιτείται προσαρμογή των προσκλήσεων στις δυνατότητες του ΠΣΚΕ, γεγονός που αναιρεί εν μέρει την έκδοση προσκλήσεων, σύμφωνα με τις ανάγκες και δυνατότητες ανταπόκρισης των επιχειρήσεων της Περιφέρειας στις δράσεις Κρατικών Ενισχύσεων του ΕΠ «Βόρειο Αιγαίο».

2.3. Κοινωνική ένταξη/αντιμετώπιση της φτώχειας (ΕΚΤ)

α) Κατά τον σχεδιασμό

Κατά τον σχεδιασμό της στρατηγικής του Προγράμματος, όσον αφορά στην κοινωνική ένταξη, υπήρξαν δυσκολίες και ασάφειες κατευθύνσεων από τους αρμόδιους φορείς πολιτικής σε εθνικό επίπεδο, με αποτέλεσμα να υπάρξει ανάγκη ριζικής αλλαγής πολλών προγραμματικών στοιχείων του ΕΠ, κατά την 1η Αναθεώρηση (Τεχνική Προσαρμογή) το έτος 2017 και με την προσθήκη σημαντικών πρόσθετων πόρων ΕΚΤ στο Πρόγραμμα.

β) Κατά την υλοποίηση δράσεων της Στρατηγικής

Η όλη διαδικασία ενεργοποίησης και υλοποίησης των δράσεων του ΕΚΤ στο ΠΕΠ, τόσο εκείνων του Θεματικού Στόχου 8 (έστω και με μικρό προϋπολογισμό), όσο και εκείνων του Θεματικού Στόχου 9 χρονοβόρα, με δυσκολίες και καθυστερήσεις εξειδίκευσης των αντίστοιχων εθνικών πολιτικών (π.χ. Τομέας Υγείας, Κοινωνικές Επιχειρήσεις, Ρομά).

Παράλληλα, άλλα σοβαρά ζητήματα ήταν και συνεχίζουν να είναι, η εμπλοκή ορισμένων δράσεων του ΕΚΤ (π.χ. κατάρτιση μακροχρόνια ανέργων ή/και κατάρτιση εργαζομένων), λόγω «υπόνοιας» Κρατικών Ενισχύσεων σ' αυτές τις δράσεις. Αποτέλεσμα αυτής της εμπλοκής είναι η καθυστέρηση αποτελεσματικής ενεργοποίησης των πόρων και αμφίβολης ανταπόκρισης των φορέων στην υλοποίησης δράσεων υπ' αυτές τις προϋποθέσεις.

Τέλος, αδυναμία κάλυψης των αναγκών για ΕΦΔ Κρατικών Ενισχύσεων ΕΚΤ (δράσεις απασχόλησης) κρατούν ανενεργούς πόρους του ΕΚΤ στο Πρόγραμμα, έστω και μικρών ποσών, ενώ δεν πραγματοποιούνται οι αναγκαίες αντίστοιχες παρεμβάσεις στην Αγορά Εργασίας της Περιφέρειας.

2.4. Προστασία περιβάλλοντος και φυσικών πόρων

α) Κατά τον σχεδιασμό

Δεν υπήρξαν προβλήματα/δυσκολίες κατά τον σχεδιασμό της στρατηγικής για την προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.

β) Κατά την υλοποίηση δράσεων της Στρατηγικής

Ένα σημαντικό ζήτημα, έως πρόβλημα που δημιουργήσε και συνεχίζει να δημιουργεί σημαντικές καθυστερήσεις στην ενεργοποίηση (εξειδίκευση και προσκλήσεις προς δυνητικούς δικαιούχους), στις δράσεις διαχείρισης πόσιμου ύδατος και στερεών αποβλήτων, είναι η εμπλοκή ζητημάτων Κρατικών Ενισχύσεων, στην εφαρμογή αυτών των δράσεων.

Γενικότερα, οι εμπλοκές που έχουν δημιουργηθεί για θέματα κρατικών ενισχύσεων σε μεγάλο μέρος των δράσεων του ΠΕΠ που αφορούν την διαχείριση απορριμμάτων έχουν δημιουργήσει μεγάλες καθυστερήσεις στην εφαρμογή του Προγράμματος και παράλληλα δημιουργούν ιδιαίτερα μεγάλο διοικητικό βάρος στην Διαχειριστική Αρχή του ΠΕΠ, όσο και στους δυνητικούς δικαιούχους ή/και δικαιούχους πράξεων του Προγράμματος.

2.5. Υποδομές Μεταφορών

α) Κατά τον σχεδιασμό

Ένα σημαντικό ζήτημα ή/και πρόβλημα που υφίσταται από τον σχεδιασμό του ΕΠ «Βόρειο Αιγαίο», μέχρι και σήμερα είναι η «αυστηρή»/στενή ερμηνεία των Κανονισμών περί επιλεξιμότητας πράξεων οδικών και λιμενικών υποδομών στην Περιφέρεια, παρά τον νησιωτικό χαρακτήρα της Περιφέρειας και την δυνατότητα που δίνεται στο κεφάλαιο 1.3.3.7 παραγρ. Γ του ΕΣΠΑ.

Με αυτή τη στενή/«αυστηρή» ερμηνεία της έννοιας της επιλεξιμότητας, αφ' ενός εμποδίζεται η κάλυψη σημαντικών αναγκών των νησιών της Περιφέρειας σε οδικές και λιμενικές υποδομές, αφ' ετέρου δημιουργείται κίνδυνος μη αποτελεσματικής υλοποίησης και ολοκλήρωσης του Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΕΠ, ο οποίος ανταποκρίνεται σε σημαντικό μέρος της Στρατηγικής του Προγράμματος και της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.

β) Κατά την υλοποίηση δράσεων της Στρατηγικής

Παράλληλα, η δυσκολία τεχνικής και διοικητικής ωρίμανσης αναγκαίων έργων μεγάλου προϋπολογισμού τα οποία δεν υπόκεινται στην αυστηρότητα επιλεξιμότητας, επιτείνει και επιμηκύνει το πρόβλημα αποτελεσματικής εφαρμογής του Άξονα Προτεραιότητας Οδικών και λιμενικών υποδομών.

2.6. Στρατηγικές Χωρικής Ανάπτυξης (BAA/OXE)

α) Κατά τον σχεδιασμό

Κατά τον αρχικό σχεδιασμό των Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος δεν αντιμετωπίστηκαν προβλήματα ή δυσκολίες, κυρίως λόγω του κατάλληλου συντονισμού από τις Υπηρεσίες της ΕΑΣ.

β) Κατά την εφαρμογή των Στρατηγικών

Με δεδομένο ότι για τη Στρατηγική ΒΑΑ είχαν ορισθεί στο ΕΠ τα δύο αστικά κέντρα της Περιφέρειας, οι διαδικασίες εξειδίκευσης των στρατηγικών ΒΑΑ δεν απαιτήσαν ιδιαίτερο χρόνο και δύσκολες διαδικασίες.

Όσον αφορά στην προβλεπόμενη στο ΕΠ στρατηγική Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) στην ύπαιθρο (εκτός αστικών κέντρων), με δεδομένο ότι δεν προσδιορίζονταν στο ΕΠ συγκεκριμένες περιοχές/νησιά απαιτήθηκαν διαδικασίες εξειδίκευσης αυτής της στρατηγικής με εκπόνηση σχετικής μελέτης και προσδιορισμό κριτηρίων. Αυτή η διαδικασία ήταν χρονοβόρα και με δύσκολες διαβουλεύσεις, έτσι ώστε να υπάρξει σχετική καθυστέρηση έναρξης της εφαρμογής της στρατηγικής.

γ) Κατά την υλοποίηση δράσεων

Με δεδομένη την αποτελεσματική και λεπτομερή προετοιμασία εξειδίκευσης και εκπόνησης των στρατηγικών ΒΑΑ και ΟΧΕ στην Περιφέρεια στο πλαίσιο του ΕΠ, φθάνοντας σε επίπεδο ενδεικτικών έργων, κατά την υλοποίηση δράσεων αυτών των στρατηγικών (ΒΑΑ και ΟΧΕ) δεν αντιμετωπίζονται σοβαρά προβλήματα, ή/και καθυστερήσεις, παρά μόνο εκείνα που εμφανίζονται σε αντίστοιχες οριζόντιες δράσεις του ΕΠ, όπως π.χ. δράσεις κατάρτισης συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ, λόγω εμπλοκής του ζητήματος Κρατικών Ενισχύσεων.

3. SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΒΟΡΕΪΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΑΝΑ ΣΤΟΧΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2021-2027

Λαμβάνοντας υπ' όψη την προαναφερθείσα ανάλυση των βασικών μακροοικονομικών χαρακτηριστικών της Περιφέρειας ως προς την υφιστάμενη κατάσταση, καθώς επίσης και τα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά, της Περιφέρειας, αμέσως πιο κάτω παρουσιάζεται η SWOT ανάλυση με αναφορά των δυνατών σημείων, των αδυναμιών και των ευκαιριών/κινδύνων, σε συσχέτιση με τους Στόχους Πολιτικής της νέας προγραμματικής περιόδου 2021-2027.

ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2021-2027	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<p>1. Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού</p> <p>i) Ενίσχυση της έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών</p> <p>ii) Εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις</p> <p>iii) Ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ</p> <p>iv) Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έξυπνη εξειδίκευση, τη βιομηχανική μετάβαση και την επιχειρηματικότητα</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ισχυρή παρουσία του Πανεπιστημίου Αιγαίου με δυνατότητες στην έρευνα, τη τεχνολογική ανάπτυξη και στη καινοτομία, με παράλληλη εστίαση στα προβλήματα, δυνατότητες και ανάγκες της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου • Καλή ποιότητα και μεγάλη ποικιλία παραγόμενων τοπικών προϊόντων (πρωτογενών και μεταποιημένων αγροτικών προϊόντων) • Επώνυμα τοπικά αγροτικά προϊόντα 	<ul style="list-style-type: none"> • Χαμηλού βαθμού ικανότητα ανάπτυξης ενσωμάτωσης και χρήσης προϊόντων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίες από τις Επιχειρήσεις της Περιφέρειας • Σχετικά μικρό ποσοστό απόφοιτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του πληθυσμού της Περιφέρειας • Χαμηλός βαθμός σύνδεσης μεταξύ του ερευνητικού και του επιχειρηματικού ιστού της Περιφέρειας • Έλλειψη / ανεπάρκεια ερευνητικού δυναμικού • Χαμηλή παραγωγικότητα του πρωτογενή τομέα • Σημαντικές αδυναμίες και η χαμηλή ανταγωνιστικότητά του παραγωγικού συστήματος της Περιφέρειας σε σχέση και με το σύνολο της Χώρας. • Μικρού μεγέθους επιχειρήσεις με στόχευση στην τοπική αγορά • Αδύναμες μεταποιητικές μονάδες • Συρρίκνωση του δευτερογενή τομέα • Αργός ρυθμός και μικρό εύρος υλοποίησης δράσεων/έργων ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας. • Παραδοσιακά / πλεονασματικά στην ΕΕ γεωργικά προϊόντα • Χαμηλός βαθμός διακλαδικής – διατομεακής διασύνδεσης • Δυσκολία στην ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας και λειτουργικών / παραγωγικών διασυνδέσεων 	<ul style="list-style-type: none"> • Εξοικείωση της νέας ηλικίας εργατικού δυναμικού με τη χρήση και αξιοποίηση ΤΠΕ • Ενίσχυση της διεύρυνσης / εμπλουτισμού και διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος • Δυνατότητα επίτευξης συμπληρωματικότητας παραγωγικών δραστηριοτήτων • Αξιοποίηση τοπικών επώνυμων προϊόντων και ενδυνάμωση της γεωγραφικής τους προέλευσης • Εξωστρέφεια, έστω και μικρής παραγωγικής κλίμακας, επώνυμων αγροτικών προϊόντων • Ανάπτυξη καινοτομιών με τη διασύνδεση της έρευνας και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας από τις επιχειρήσεις για την προοπτική διεύρυνσης της ΕΕ προς ανατολάς. • Ύπαρξη χρηματοδοτικών ενισχύσεων • Αξιοποίηση αποτελεσμάτων από την εφαρμογή της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και της Επιχειρηματικής ανακάλυψης. Στην παραγωγική/ επιχειρηματική δραστηριότητα • Παρουσία του πανεπιστημίου Αιγαίου για υποστήριξη των τοπικών φορέων και επιχειρήσεων στην εφαρμογή και χρήση ΤΠΕ 	<ul style="list-style-type: none"> • Έξοδος του υψηλού εκπαιδευτικού επιπέδου εργατικού δυναμικού από την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, λόγω της έντασης και επιμήκυνσης της οικονομικής κρίσης • Δέσμευση και απορρόφηση κοινοτικών κονδυλίων για έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία από άλλες Περιφέρειες της Χώρας, στο πλαίσιο οριζόντιων δράσεων αυτής της κατηγορίας • Έντονα ανταγωνιστικό οικονομικό περιβάλλον • Μείωση των επιδοτήσεων / ενισχύσεων των αγροτικών προϊόντων από την Ευρωπαϊκή Ένωση • Καθυστέρηση χορήγησης ενισχύσεων στις ΜΜΕ, λόγω θεσμικών και τεχνικών προβλημάτων υλοποίησης πράξεων κρατικών ενισχύσεων. • Σημαντικός κίνδυνος υποβάθμισης του τουριστικού προϊόντος η ανεξέλεγκτη κατάσταση ως προς το προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα. • Επιδείνωση της απομόνωσης λόγω περιορισμένης χρήσης ΤΠΕ • Ανυπαρξία μηχανισμών υποστήριξης των επιχειρήσεων, η οποία λειτουργεί ανασταλτικά στην ενσωμάτωση καινοτομιών, με αποτέλεσμα την περαιτέρω αποδυνάμωσή τους, έναντι του ισχυρού ανταγωνισμού.
<p>2. Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές άνθρακα, μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και μπλε επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων</p> <p>i) Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης</p> <p>ii) Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας</p> <p>iii) Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Μικρή και χαμηλών ρύπων και μόλυνσης μεταποιητική δραστηριότητα • Χωρική διασπορά των ρυπογόνων παραγωγικών δραστηριοτήτων • Μικρή επιβάρυνση από τις παραγωγικές δραστηριότητες στη Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου στην Κλιματική αλλαγή • Αναλλοίωτο σχετικά φυσικό περιβάλλον • Ανάπτυξη και εφαρμογή διαδικασιών προστασίας του περιβάλλοντος και της αποδοτικής χρήσης των πόρων 	<ul style="list-style-type: none"> • Δυσκολία των επιχειρήσεων της Περιφέρειας για εφαρμογή κοστοβόρων αντιρρυπαντικών τεχνολογιών • Έλλειψη ενημέρωσης της παραγωγικής και διοικητικής βάσης για τις υποχρεώσεις και δυνατότητες μετάβασης προς μία οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς • Περιορισμένες δυνατότητες σε Περιφερειακό επίπεδο της προσαρμογής στη κλιματική αλλαγή, στη πρόληψη και στη διαχείριση κινδύνων • Καταστροφικές πυρκαγιές σε νησιά της Περιφέρειας με αρνητικές επιπτώσεις στο κλίμα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ύπαρξη ισχυρών συγκριτικών πλεονεκτημάτων ως προς τις ΑΠΕ, για προσέλκυση επενδύσεων. • Ευαισθητοποίηση της κοινότητας σε θέματα αντιμετώπισης των αποτελεσμάτων της κλιματικής αλλαγής • Ύπαρξη χρηματοδοτικών μέσων και κατευθύνσεων κατά τη νέα προγραμματική περίοδο για την αντιμετώπιση των αποτελεσμάτων της κλιματικής αλλαγής και της διαχείρισης των κινδύνων. • Ευαισθητοποίηση του πληθυσμού σε περιβαλλοντικά θέματα • Ιδιαίτερη έμφαση των κατευθύνσεων της προγραμματικής περιόδου σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και της αποδοτικής χρήσης των πόρων 	<ul style="list-style-type: none"> • Εξάρτηση της Περιφέρειας από τα αποτελέσματα της κλιματικής αλλαγής στα γειτνιάζοντα χωρικά διαμερίσματα • Αυξημένη επικινδυνότητα καταστροφών στις παράκτιες περιοχές, λόγω της νησιωτικότητας της Περιφέρειας • Καθυστέρηση και ελλείψεις στην αντιμετώπιση των αρνητικών αποτελεσμάτων των καταστροφικών πυρκαγιών και πλημμυρικών φαινομένων. • Ελλείψεις στο σχεδιασμό και απουσία δράσεων για την πρόληψη και αντιμετώπιση καταστροφών από τους σεισμούς • Προοπτική τάσης ανάπτυξης μαζικών τουριστικών δραστηριοτήτων σε

ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2021-2027	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<p>συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης σε τοπικό επίπεδο</p> <p>iv) Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές</p> <p>v) Προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού</p> <p>vi) Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία</p> <p>vii) Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Εκδήλωση σεισμικών φαινομένων στην Περιφέρεια • Έντονα πλημμυρικά φαινόμενα στα νησιά της Περιφέρειας • Ιδιαίτερο ευαίσθητο περιβάλλον σε επίπεδο νησιού, λόγω της μικρής έκτασης των οικοτόπων και της ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων • Κοστοβόρες και χρονοβόρες διαδικασίες προώθησης και εκτέλεσης έργων περιβαλλοντικής προστασίας σε επίπεδο νησιού • Πρόσθετες ανάγκες ορθολογικής διαχείρισης για νερά. • Έλλειψη διαχείρισης σε οικολογικά ευαίσθητες περιοχές ή/και σε τουριστικές περιοχές με μικρούς οικισμούς • Έλλειψη συστήματος ολοκληρωμένης διαχείρισης στερεών αποβλήτων • Έλλειψη σχεδιασμού ως προς την διαχείριση των πρόσθετων αποβλήτων (στερεών και υγρών) που παράγονται κυρίως στα μεγάλα Κέντρα Υποδοχής των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών. • Παλαιωμένο και ενεργοβόρο κτιριακό απόθεμα (κατοικίες & δημόσια κτίρια) • Τα δίκτυα μεταφοράς και διανομής της ενέργειας είναι παλαιάς τεχνολογίας και με προβλήματα φθοράς, έτσι ώστε να μην ικανοποιούν τις ανάγκες παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ολοκλήρωση του χωρικού σχεδιασμού σε μεγάλο μέρος των νησιών της Περιφέρειας. • Ενδιαφέρον των Δήμων για υλοποίηση δράσεων διαλογής στην πηγή για τα στερεά αστικά απόβλητα 	<p>περιορισμένη έκταση περιοχής</p>

ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2021-2027	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<p>3. Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ</p> <p>i) Ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας</p> <p>ii) Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού ΔΕΔ-Μ</p> <p>iii) Ανάπτυξη βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα</p> <p>iv) Προαγωγή της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Δεν υφίστανται δυνατά σημεία 	<ul style="list-style-type: none"> • Αυξημένες ανάγκες μεταφορικών υποδομών λόγω της νησιωτικότητας της Περιφέρειας και διπλής περιφερειακότητας • Έλλειψη των αναγκαίων κονδυλίων για κάλυψη των απαιτήσεων της Περιφέρειας σε μεταφορικές επενδύσεις • Αυξημένες ανάγκες ανάπτυξης υποδομών και υπηρεσιών ευρυζωνικών δικτύων πολύ υψηλών ταχυτήτων για την εξυπηρέτηση πολιτών, επισκεπτών και επιχειρήσεων • Ανεπάρκεια ενδοπεριφερειακών και διαπεριφερειακών συνδέσεων (τόσο ακτοπλοϊκών, όσο και αεροπορικών), καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, με σημαντικά προβλήματα κατά την χειμερινή περίοδο. • Υψηλό μεταφορικό κόστος. • Απουσία συνδυασμένων μεταφορών. • Ελλείψεις στο σχεδιασμό για την προαγωγή της βιώσιμης αστικής κινητικότητας (Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας) 	<ul style="list-style-type: none"> • Υποκατάσταση των μεταφορικών υποδομών από λειτουργίες ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών • Τάσεις πρόωθης των πολυτροπικών μεταφορών • Άμβλυση των περιορισμών επιλεξιμότητας μεταφορικών υποδομών την περίοδο 2021-2027 	<ul style="list-style-type: none"> • Έλλειψη σχεδιασμού για την προετοιμασία / ωρίμανση έργων μεταφορικών υποδομών
<p>4. Μια πιο κοινωνική Ευρώπη, μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (ΕΚΤ)</p> <p>i) Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων, των μακροχρόνια ανέργων και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας</p> <p>ii) Εκσυγχρονισμός των θεσμών της αγοράς εργασίας και των υπηρεσιών για την αξιολόγηση και την πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες και εξασφάλιση της έγκαιρης και εξατομικευμένης βοήθειας και στήριξη της προσαρμογής στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, των μεταβάσεων και της κινητικότητας</p> <p>iii) Προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, βελτίωση της ισορροπίας της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα, προώθηση ενός υγιούς και κατάλληλα προσαρμοσμένου εργασιακού περιβάλλοντος για την αντιμετώπιση κινδύνων για την υγεία, προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή και ενεργός και υγιής γήρανση</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ομοιογένεια πληθυσμού της Περιφέρειας • Ενσωμάτωση στον κοινωνικό ιστό της πανεπιστημιακής και σπουδαστικής κοινότητας • Διαχρονική αύξηση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού σε αντίθεση με το σύνολο της Χώρας, το οποίο μειώνεται κατά την περίοδο 2008-2018. • Το ποσοστό συμμετοχής και το ποσοστό απασχόλησης στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, για το σύνολο του πληθυσμού εργασιμής ηλικίας, αυξάνονται διαχρονικά • Ομοιογένεια πληθυσμού της Περιφέρειας • Μικρής Κλίμακας περιπτώσεις κοινωνικού αποκλεισμού και φτώχειας στη Περιφέρεια • Βελτίωση των τιμών των δημογραφικών δεικτών γήρανσης και αντικατάστασης σε σύγκριση με τη Χώρα και με την ΕΕ την τελευταία τριετία (2017-2019) 	<ul style="list-style-type: none"> • Υπερδιπλασιασμός του ποσοστού ανεργίας κατά την δεκαετία της κρίσης, υπερβαίνοντας το μ.ο. της Χώρας • Δυσκολίες ένταξης γυναικών στην αγορά εργασίας • Μείωση της απασχόλησης των νέων. • Η μακροχρόνια ανεργία αυξάνεται με έντονους ρυθμούς μέχρι και το έτος 2015 ενώ παρουσιάζει μείωση από το 2015. • Σχετικά χαμηλό εκπαιδευτικό και μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού της Περιφέρειας, συγκριτικά με το μ.ο της Χώρας, • Υλοποίηση οριζόντιων δράσεων από Τομεακά Προγράμματα, μη λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της Περιφέρειας 	<ul style="list-style-type: none"> • Ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας, ιδιαίτερα στους τομείς της κοινωνικής οικονομίας • Ενίσχυση για ανάπτυξη της πολυδραστηριότητας του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού • Αυξημένα κονδύλια του ΕΚΤ κατά τη νέα προγραμματική περίοδο • Δράσεις πρόωθης της απασχόλησης και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στο Περιφερειακό Πρόγραμμα του Βορείου Αιγαίου • Τάσεις αύξησης του οικονομικά ενεργού πληθυσμού • Διεύρυνση της επιλεξιμότητας δράσεων συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ 	<ul style="list-style-type: none"> • Αδυναμία διαφοροποίησης δραστηριοτήτων του πρωτογενή τομέα • Πολυπλοκότητα και δυσκαμψία του διαχειριστικού πλαισίου εφαρμογής δράσεων πρόωθης της αυτοαπασχόλησης και της προσαρμογής των εργαζομένων. • Έξοδος από τη Περιφέρεια νέας ηλικίας εργατικού δυναμικού • Ανεξέλεγκτες διαστάσεις του προσφυγικού/μεταναστευτικού προβλήματος.

ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2021-2027	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<p>iv) Βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας με σκοπό τη στήριξη της απόκτησης βασικών δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών δεξιοτήτων</p> <p>v) Προώθηση της ίσης πρόσβασης και της ολοκλήρωσης ποιοτικής και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης και κατάρτισης, ιδίως για μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, μέσω της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση καθώς και την εκπαίδευση και τη μάθηση ενηλίκων, περιλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους</p> <p>vi) Προώθηση της διά βίου μάθησης, ιδίως με ευκαιρίες για ευέλικτη αναβάθμιση των δεξιοτήτων και επανειδίκευση για όλους, λαμβάνοντας υπόψη τις ψηφιακές δεξιότητες, την καλύτερη πρόβλεψη των αλλαγών και τις νέες απαιτήσεις για δεξιότητες με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, διευκολύνοντας τις μεταβάσεις στη σταδιοδρομία και προωθώντας την επαγγελματική κινητικότητα</p> <p>vii) Προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας</p> <p>viii) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών και των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά</p> <p>ix) Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες• εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία• βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης</p> <p>x) Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των</p>				

ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2021-2027	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<p>παιδιών</p> <p>χι) Αντιμετώπιση της υλικής στέρησης με παροχή τροφίμων και/ή βασικής υλικής βοήθειας προς τους απόρους, συμπεριλαμβανομένων των συνοδευτικών μέτρων</p>				
<p>4. Μια πιο κοινωνική Ευρώπη, μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (ΕΤΠΑ)</p> <p>i) ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της ικανότητας ένταξης των αγορών εργασίας και της πρόσβασης σε θέσεις απασχόλησης υψηλής ποιότητας μέσω της ανάπτυξης της κοινωνικής καινοτομίας και των υποδομών και της προώθησης της κοινωνικής οικονομίας και της καινοτομίας</p> <p>ii) Βελτίωση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης και αθλητισμού χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών και υπηρεσιών</p> <p>iii) Επενδύσεις σε κατοικίες, όταν ανήκουν σε δημόσιες αρχές ή σε οργανισμούς μη κερδοσκοπικούς προς χρήση ως κατοικίες για νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος ή για άτομα με ειδικές ανάγκες</p> <p>iv) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων και των μειονεκτουσών κοινοτήτων όπως οι Ρομά και οι μειονεκτούσες ομάδες, με την εφαρμογή ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τη στέγαση και τις κοινωνικές υπηρεσίες</p> <p>v) Προώθηση της μακροπρόθεσμης κοινωνικοοικονομικής ένταξης των προσφύγων και των μεταναστών υπό διεθνή προστασία μέσω ολοκληρωμένων δράσεων, περιλαμβανομένης της στέγασης και των κοινωνικών υπηρεσιών, με την παροχή στήριξης για υποδομές στις ενδιαφερόμενες πόλεις και τοπικές αρχές</p> <p>vi) Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη με την ανάπτυξη υποδομών υγειονομικής περίθαλψης και άλλων δράσεων, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης και των προληπτικών μέτρων, και την προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα της οικογένειας και της τοπικής κοινότητας</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Παρουσία του πανεπιστημίου Αιγαίου στη Περιφέρεια • Κάλυψη σε μεγάλο βαθμό των αναγκών σε κλασικές υποδομές εκπαίδευσης • Υλοποίηση σημαντικού αριθμού και προϋπολογισμού δράσεων ενίσχυσης υποδομών υγείας, πρόνοιας και εκπαίδευσης κατά την τρέχουσα περίοδο 	<ul style="list-style-type: none"> • Σχετικά χαμηλό εκπαιδευτικό και μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού της Περιφέρειας • Υλοποίηση οριζόντιων δράσεων από τομεακά προγράμματα, μη λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της Περιφέρειας • Αυξημένες ανάγκες για υποδομές Α΄ βάθμιας και Β΄ βάθμιας Φροντίδας Υγείας λόγω του προσφυγικού/μεταναστευτικού ζητήματος • Αυξημένες ανάγκες για εκπαιδευτικές υποδομές λόγω του προσφυγικού/μεταναστευτικού ζητήματος • Ανάγκη ανάπτυξης υποδομών ποιοτικής στέγασης / προσωρινής διαμονής προσφύγων και μεταναστών 	<ul style="list-style-type: none"> • Συγκράτηση των αποφοίτων με υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο στην Περιφέρεια για την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων συνδεδεμένων με τον παραγωγικό ιστό • 	<ul style="list-style-type: none"> • Διαχρονική μείωση των δημοσίων δαπανών για υγεία-πρόνοια κατά την περίοδο της κρίσης • Αύξηση μεταναστευτικών / προσφυγικών ρευμάτων με ανάγκες εκπαίδευσης και περίθαλψης

ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2021-2027	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
vii) Παροχή στήριξης για φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση υποβαθμισμένων κοινοτήτων				
<p>5. Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών</p> <p>i) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές</p> <p>ii) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και των παράκτιων περιοχών μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ύπαρξη περιοχών στην Περιφέρεια με αναξιοποίητα συγκριτικά πλεονεκτήματα φυσικού και πολιτιστικού / ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. • Σημαντικοί πολιτιστικοί πόροι διεθνούς αναγνωρισιμότητας. • Φυσικό περιβάλλον σε πολύ καλή κατάσταση διατήρησης. • Ανθρώπινο δυναμικό με εμπειρία και γνώση στο σχεδιασμό και υλοποίηση / εφαρμογή στρατηγικών ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης 	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Έντονα φαινόμενα διανοητικής και ενδοηθικής απομόνωσης στην Περιφέρεια λόγω των προβλημάτων της διπλής περιφερειακότητας της Περιφέρειας • Αποδυνάμωση των περιοχών χαμηλής ανάπτυξης από το αναγκαίο ανθρώπινο δυναμικό (νέων ηλικιών). • Χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου, γηρασμένος πληθυσμός στις ορεινές και απομονωμένες περιοχές της Περιφέρειας. • Εγκατελελημένο οικιστικό απόθεμα με τάσεις ερημοποίησης σε μικρά νησιά ή ορεινές περιοχές των μεγαλύτερων νησιών. • Προβλήματα λόγω ελλείψεων κοινωνικών και λοιπών βασικών υποδομών και υπηρεσιών στις μειονεκτικές περιοχές της Περιφέρειας. • Ραγδαία υποβάθμιση περιοχών λόγω των πιέσεων από το μεγάλο αριθμό προσφύγων μεταναστών και τις μεγάλες ελλείψεις σε αντίστοιχες υποδομές υποδοχής και φιλοξενίας 	<ul style="list-style-type: none"> • Τάσεις ζήτησης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, εναλλακτικών μορφών τουρισμού (φυσιολατρικός, πολιτιστικός, πολιτισμικός, θρησκευτικός κλπ.) • Στροφή της κατανάλωσης, φυσικών ειδών διατροφής. • Ενδυνάμωση της πολιτικής συνοχής, για την άρση των χωρικών ανισοτήτων και ενθάρρυνση των τυπικών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών. • Διευρυμένη και σε μεγαλύτερη εμβάθυνση εφαρμογή χωρικών στρατηγικών τη νέα περίοδο για την άρση των προβλημάτων της διπλής περιφερειακότητας • Αξιοποίηση ΤΠΕ για την ανάπτυξη κοινωνικών υποδομών στους τομείς εκπαίδευσης και υγείας • Συμμετοχή των τοπικών φορέων στο σχεδιασμό των Στρατηγικών, βοηθά στην κατανόηση και στη αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων 	<ul style="list-style-type: none"> • Επιδείνωση των δημογραφικών χαρακτηριστικών των απομονωμένων /μειονεκτικών περιοχών. • Αποεπένδυση και ελλιπής συντήρηση σε βασικές και κοινωνικές υποδομές. • Αδύναμα και μη λειτουργικά αστικά κέντρα.

4. ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ΄ ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021-2027

Στην Έκθεση Εργασίας των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πολιτική Συνοχής στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2021-2027, περιλαμβάνεται το Παράρτημα Δ΄, στο οποίο οι Υπηρεσίες της Επιτροπής αναδεικνύουν τους επενδυτικούς τομείς προτεραιότητας για την Ελλάδα κατά την περίοδο 2021-2027. Αυτή την προσέγγιση οι Υπηρεσίες της Επιτροπής τη θεωρούν ως βάση συζήτησης με το Κράτος-Μέλος για τις κατευθύνσεις στρατηγικών παρεμβάσεων, τόσο στο ΣΕΣ/ΕΣΠΑ 2021-2027, όσο και στα επί μέρους Επιχειρησιακά Προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής και από το ΕΚΤ+.¹

Από το σύνολο των προτάσεων που περιλαμβάνονται στο εν λόγω παράρτημα, ανά Στόχο Πολιτικής, διαπιστώνεται ότι σημαντικό μέρος τους προσεγγίζουν τα προβλήματα/ανάγκες και προσκλήσεις που αντιμετωπίζει η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου.

Συγκεκριμένα, εκείνες οι προτάσεις που συνάδουν με τη σχεδιαζόμενη αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας για την περίοδο 2021-2027, αποτυπώνεται αμέσως πιο κάτω, ανά Στόχο Πολιτικής.

α) Στόχος Πολιτικής 1: «ΜΙΑ ΕΞΥΠΝΟΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΗ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΠΡΩΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΥ ΚΑΙ ΕΞΥΠΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ»

Κατ' αρχάς είναι θετική η προσέγγιση της πρότασης για σχεδιασμό παρεμβάσεων υπέρ των ΜΜΕ στο πλαίσιο της Έξυπνης Εξειδίκευσης με βάση τόσο τις Εθνικές, όσο και τις Περιφερειακές ανάγκες και δυνατότητες. Στη συνέχεια, από την εξειδίκευση των επενδυτικών αναγκών υψηλής προτεραιότητας, για τον συγκεκριμένο Στόχο Πολιτικής που αναφέρονται στο Παράρτημα Δ΄ οι παρακάτω συνάδουν με τις ανάγκες και προκλήσεις της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.

- ι) Ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας, καθώς και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών, ιδίως:
- Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής έρευνας σε στοχευμένους τομείς της Έξυπνης Εξειδίκευσης.
 - Προώθηση των επιχειρηματικών επενδύσεων στην έρευνα και ανάπτυξη.
 - Διευκόλυνση της μεταφοράς επιχειρηματικής τεχνολογίας μέσω συνεργατικών σχημάτων.

¹ Με δεδομένο ότι αυτή η Έκθεση εκπονήθηκε τους πρώτους μήνες του έτους 2019, δεν περιλαμβάνει απόψεις για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, το οποίο συγχρηματοδοτεί τις σχετικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής κατά την περίοδο (2021-2027). Σε αντίστοιχο παράρτημα σχετικού εγγράφου εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφέρεται πρόταση για σχετικές παρεμβάσεις στην Κρήτη και στα νησιά του Αιγαίου.

- Ανάπτυξη τεχνολογίας και υποδομών για οικονομικά προσιτή καθαρή ενέργεια, μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, ενεργειακή απόδοση και ΑΠΕ.
- Αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεπίδραση των εργαζομένων.

- Στήριξη δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων που επιτρέπουν στις καινοτομίες να φτάσουν στην αγορά.
 - Ανάπτυξη δεξιοτήτων που συνδέεται με τομείς Έξυπνης Εξειδίκευσης, ιδίως ψηφιακές δεξιότητες.
- ii) Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τον δημόσιο τομέα και ειδικότερα:
- Αξιοποίηση της τεχνολογίας των πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στις ΜΜΕ (επιχείρηση προς επιχείρηση και επιχείρηση προς καταναλωτή).
 - Υποστήριξη της ανάπτυξης ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και προς τους πολίτες (ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονική υγεία, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονικό εμπόριο).
- iii) Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και ιδίως:
- Προώθηση της ανάπτυξης επεκτεινόμενων επιχειρήσεων και των επιταχυντών, καθώς και ανάπτυξη ολοκληρωμένων συμβουλευτικών υπηρεσιών για τις επιχειρήσεις.
 - Προώθηση της επιχειρηματικότητας.
 - Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των ΜΜΕ και των πανεπιστημίων/ερευνητικών κέντρων.

β) Στόχος Πολιτικής 2: «ΜΙΑ ΠΙΟ ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΥΡΩΠΗ ΜΕ ΧΑΜΗΛΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ ΑΝΘΡΑΚΑ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΣΕ ΚΑΘΑΡΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ, ΤΩΝ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΠΛΕ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ, ΤΗΣ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΤΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ, ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ»

Οι επενδυτικές ανάγκες υψηλής προτεραιότητας εστιάζονται στα εξής:

- i) Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης, ιδίως αύξηση της ενεργειακής απόδοσης των δημοσίων κτηρίων, κατοικιών και χώρων/εγκαταστάσεων ΜΜΕ.
- ii) Προώθηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Καθαρή ενέργεια για τα νησιά της ΕΕ» και ιδίως:
- Προώθηση/ενίσχυση εγκαταστάσεων ΑΠΕ μικρής κλίμακας, όπου δεν είναι δυνατή η σύνδεση με δίκτυο τηλεθέρμανσης.
 - Ενίσχυση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (μικρής κλίμακας) που βασίζεται σε ΑΠΕ (πχ αυτοκαταναλωτές ενέργειας και ενεργειακές κοινότητες), ιδίως σε μη συνδεδεμένες νησιωτικές και αγροτικές περιοχές.
 - Ενίσχυση έξυπνων δικτύων και έξυπνων συστημάτων αποθήκευσης που σχετίζονται με ΑΠΕ.
 - Αύξηση των διασυνδέσεων ηλεκτρικής ενέργειας των νησιών, με στόχο να καταργηθεί σταδιακά η δαπανηρή και ρυπογόνος τοπική παραγωγή ενέργειας από ορυκτά καύσιμα

και να καταστεί δυνατή η αύξηση και βελτιστοποίηση της παραγωγής και χρήσης ενέργειας από ΑΠΕ.²

iii) Προώθηση της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων και τη βελτίωση της αποδοτικής διαχείρισης των πόρων και της διαχείρισης των αποβλήτων. Ειδικότερα:

- Στήριξη των υποδομών επεξεργασίας λυμάτων για οικισμούς με ισοδύναμο πληθυσμού 2.000 έως 15.000 κατοίκων. Διασφάλιση της βιώσιμης διαχείρισης της ιλύος.
- Εκσυγχρονισμός των δικτύων υδροδότησης, βελτίωση του ελέγχου των διαρροών και προώθηση δράσεων εξοικονόμησης νερού. Στήριξη έργων ύδρευσης μικρής κλίμακας σε περιοχές με διαρθρωτικές ή εποχιακές ελλείψεις.
- Στήριξη της πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων και της ανακύκλωσής τους, των κέντρων επαναχρησιμοποίησης και των μονάδων λιπασματοποίησης. Εκσυγχρονισμός ή αναβάθμιση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων διαλογής και ανακύκλωσης. Υποστήριξη των σταθμών μεταφόρτωσης στερεών αποβλήτων, όπου απαιτείται, για τη διαλογή και την ανακύκλωση.
- Προώθηση μέτρων για τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία.
- Ανάπτυξη στοχευμένων δράσεων για την παροχή βοήθειας προς τους μικρούς Δήμους και τις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας για τη βελτίωση των τεχνικών, διοικητικών και οργανωτικών ικανοτήτων τους, με στόχο την υλοποίηση των προαναφερόμενων επενδύσεων.
- Στήριξη δράσεων διατήρησης/προστασίας σε εγκεκριμένες προστατευόμενες φυσικές περιοχές, με εγκεκριμένα σχέδια διατήρησης και αναγνωρισμένους φορείς διαχείρισης.

iv) Προώθηση της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές, ιδίως:

- Τομεακή χαρτογράφηση κινδύνων και ανάλυση κινδύνων (ιδίως από τις πλημμύρες και τις δασικές καταστροφές), προετοιμασία και εφαρμογή στρατηγικών διαχείρισης κινδύνων καταστροφών.
- Υποδομές αντιπλημμυρικής προστασίας και πρόληψης.
- Μέτρα διαχείρισης γης, δασών και λεκανών απορροής ποταμών.

γ) Στόχος Πολιτικής 3: «ΜΙΑ ΠΙΟ ΔΙΑΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕΩΝ ΤΠΕ»

Οι επενδυτικές ανάγκες υψηλής προτεραιότητας εστιάζονται στα εξής:

- i) Ανάπτυξη βιώσιμων, ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή έξυπνων και διατροφικών μεταφορών, ιδίως στήριξη του επανασχεδιασμού του δικτύου ακτοπλοϊκών μεταφορών, με στόχο τη δημιουργία περιφερειακών κόμβων που βελτιώνουν την προσβασιμότητα των νησιών, τη μείωση του κόστους και την αύξηση της ποιότητας των υπηρεσιών και της αποδοτικότητας του συστήματος ακτοπλοϊκών μεταφορών.

² Μολονότι οι ενεργειακές διασυνδέσεις δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΕΤΠΑ και του Ταμείου Συνοχής [άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο η), COM (2018) 372], θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν από τον μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη» σύμφωνα με τους στόχους του [άρθρο 3 παράγραφοι 1 και 2 στοιχείο β), COM (2018) 438].

- ii) Στήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού της Χώρας και την ενίσχυση της ψηφιακής της συνδεσιμότητας, ιδίως για την ολοκλήρωση των επενδύσεων σε διαχρονικές ευρυζωνικές υποδομές, για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων της ΕΕ το 2025, με ταχύτητες καταφόρτωσης τουλάχιστον 100 Mbps με δυνατότητα αναβάθμισης έως 1 GB για τα νοικοκυριά και για όλους τους βασικούς κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες (επιχειρήσεις, κόμβους μεταφορών/εφοδιαστικής αλυσίδας, πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, σχολεία, νοσοκομεία, δημόσιες υπηρεσίες).

δ) Στόχος Πολιτικής 4: «ΜΙΑ ΠΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΥΛΩΝΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ»

Οι επενδυτικές ανάγκες υψηλής προτεραιότητας εστιάζονται στους παρακάτω παράγοντες/ παραμέτρους της αγοράς εργασίας ή/και κοινωνικούς τομείς:

- i) Πρόσβαση στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων και των μακροχρόνια ανέργων, με προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας, καθώς και συνέχιση του εκσυγχρονισμού των θεσμικών φορέων και των υπηρεσιών της αγοράς εργασίας, με σκοπό την αξιολόγηση και την πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες και την προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας. Πιο συγκεκριμένα και ιδιαίτερα:
- Υποστήριξη ενεργητικών και προληπτικών μέτρων για την αγορά εργασίας που είναι ανοικτά σε όλους.
 - Προσδιορισμό των ατομικών αναγκών και την παροχή εξατομικευμένων υπηρεσιών και στοχευμένης και προσαρμοσμένης κατάρτισης.
 - Ενίσχυση των ικανοτήτων και την υποστήριξη των δομών για την προώθηση των κοινωνικών επιχειρήσεων.
 - Περαιτέρω βελτίωση της ικανότητας των Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης (ΔΥΑ) για καλύτερη παροχή υπηρεσιών.
 - Ανάπτυξη και εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών για τις δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών δεξιοτήτων, με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και άλλων σχετικών φορέων.
 - Ανάπτυξη πολιτικών για την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής και την προώθηση της καινοτόμου οργάνωσης της εργασίας.
- ii) Προώθηση της ενεργητικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών, των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων και των υπηκόων τρίτων χωρών, τη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές και αποτελεσματικές υπηρεσίες και κοινωνική προστασία και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης και ιδίως με στόχο:

- Την αύξηση της πρόσβασης χωρίς αποκλεισμούς σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας κοινωνικές υπηρεσίες.
- Την προώθηση μέτρων για την αντιμετώπιση των προκαταλήψεων και των διακρίσεων σε βάρος των υπηκόων τρίτων χωρών.
- Την καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου για τις περιθωριοποιημένες κοινότητες και την διασφάλιση της επιτυχούς μετάβασης από το σχολείο στην απασχόληση για όλους.
- Τη στήριξη των απόρων· Την προώθηση της κοινωνικής ένταξης των παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας, των ατόμων με αναπηρία, των μεταναστών και των προσφύγων.
- Την ανάπτυξη μέτρων για την αντιμετώπιση της φτώχειας των εργαζομένων.
- Την αντιμετώπιση του εκπαιδευτικού και στεγαστικού διαχωρισμού, μεταξύ άλλων με υποδομές όπως η κοινωνική στέγαση, επέκταση των σχολείων γενικής εκπαίδευσης και των συστημάτων σχολικών λεωφορείων· Την ανάπτυξη υπηρεσιών φροντίδας που βασίζονται στην οικογένεια και την κοινότητα, μεταξύ άλλων εγκαταστάσεων πρωτοβάθμιας φροντίδας για άστεγους ή γυναίκες που βιώνουν ενδοοικογενειακή βία, οικογενειακών κέντρων και κέντρων κοινότητας και συμβουλευτικών υπηρεσιών.
- Την αύξηση της ισότιμης πρόσβασης στις υπηρεσίες ηλεκτρονικής υγείας για την προώθηση της ηλεκτρονικής ένταξης, ιδίως για τις ευάλωτες ομάδες· Την αντιμετώπιση των ελλείψεων και του χάσματος δεξιοτήτων στους τομείς της υγείας και της μακροχρόνιας περίθαλψης μέσω της επανεκπαίδευσης και της αναβάθμισης των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού.
- Τις επενδύσεις στα συστήματα πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης (τοπικές μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας όλων των μορφών), στις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών για τους σκοπούς της υγείας που προκύπτουν από το επιχειρηματικό σχέδιο για την υγεία, την τηλεϊατρική και τη διαλειτουργικότητα των σχετικών συστημάτων· Την ανάπτυξη κέντρων ημερήσιας φροντίδας για τα άτομα με αναπηρία (παιδιά, ενήλικες και ηλικιωμένους).

ε) Στόχος Πολιτικής 5: «ΜΙΑ ΕΥΡΩΠΗ ΠΙΟ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΗΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΚΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ, ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΠΙΚΩΝ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ»

Τα προτεινόμενα από τις Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ελλάδα, στο πλαίσιο του συγκεκριμένου Στόχου Πολιτικής, είναι ιδιαίτερος ενδιαφέροντα και προσιδιάζουν απολύτως με τις ανάγκες και προκλήσεις που πρέπει να καλυφθούν/αντιμετωπισθούν για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου κατά την περίοδο 2021-2027.

Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, αναφέρεται ότι οι επενδυτικές ανάγκες υψηλής προτεραιότητας γι' αυτόν τον Στόχο Πολιτικής στην Ελλάδα εστιάζουν στην προώθηση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής, πολιτιστικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης των πλέον ευάλωτων περιοχών, ιδίως των μικρών νησιών, των ορεινών ζωνών και των υποβαθμισμένων αστικών περιοχών που πλήττονται από συνεχιζόμενες διαρθρωτικές αδυναμίες.

Η εστίαση των παρεμβάσεων στα παραπάνω, ιδιαίτερα για τα νησιά περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Καθαρή ενέργεια για τα νησιά της ΕΕ» και της πρωτοβουλίας «Κυκλική οικονομία στα νησιά».

Πιο συγκεκριμένα και όσον αφορά στα μικρά απομακρυσμένα νησιά, οι προτεινόμενες παρεμβάσεις υψηλής προτεραιότητας αναφέρονται στα εξής:

- Υποδομές λιμένων μικρής κλίμακας για τη βελτίωση της συνδεσιμότητας με τα γειτονικά μεγαλύτερα νησιά και/ή με την ηπειρωτική χώρα.
- Υποδομές μικρής κλίμακας για την επεξεργασία των λυμάτων, την επαναχρησιμοποίηση του νερού και την παραγωγή νερού.
- Τοπικές μεταφορές μικρής κλίμακας που βασίζονται σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Επίσης, τόσο για τα μικρά απομακρυσμένα νησιά, όσο και για τις ορεινές περιοχές προτείνονται:

- Ολοκληρωμένα τοπικά συστήματα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που καλύπτουν την παραγωγή, τη διανομή και την κατανάλωση με τη χρήση έξυπνων δικτύων και έξυπνων εγκαταστάσεων αποθήκευσης ενέργειας.
- Ευρυζωνική συνδεσιμότητα, κατά περίπτωση μέσω βαθιά ενσωματωμένων αρχιτεκτονικών «πολύ υψηλής χωρητικότητας».
- Εφαρμογές της τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών για υπηρεσίες ηλεκτρονικής εκπαίδευσης, ηλεκτρονικού εμπορίου, ηλεκτρονικής υγείας και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.
- Προώθηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και των τοπικών προϊόντων, στο πλαίσιο στρατηγικών για τη βιώσιμη εναλλακτική τουριστική ανάπτυξη.
- Ανάπτυξη στοχευμένων δράσεων για την παροχή βοήθειας προς τους μικρούς δήμους και τις επιχειρήσεις κοινής ωφελείας και βελτίωση των τεχνικών, διοικητικών και οργανωτικών τους ικανοτήτων με στόχο την υλοποίηση των προαναφερόμενων επενδύσεων, σύμφωνα με το μοντέλο τεχνικής βοήθειας για τον τομέα των λυμάτων που εφαρμόστηκε την περίοδο 2014-2020.

στ) Οριζόντια θέματα ως προς τους παράγοντες για την αποτελεσματική υλοποίηση της Πολιτικής Συνοχής

Πέραν των προτάσεων για κάλυψη των επενδυτικών αναγκών υψηλής προτεραιότητας ανά Στόχο Πολιτικής, στο εν λόγω Παράρτημα της Έκθεσης, οι Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, προσεγγίζουν ζητήματα διακυβέρνησης για την αποτελεσματική υλοποίηση της Πολιτικής Συνοχής στην Ελλάδα, τα οποία, πέραν των άλλων, αφορούν άμεσα στις Διαχειριστικές Αρχές των ΕΠ και μάλιστα των Περιφερειακών ΕΠ.

Τέτοια ζητήματα είναι τα εξής:

- Ενίσχυση της θέσης των περιφερειακών Διαχειριστικών Αρχών και της διαχειριστικής τους ανεξαρτησίας.
- Βελτίωση των επιδόσεων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων με αντιμετώπιση των αδυναμιών που εντοπίστηκαν στον πίνακα αποτελεσμάτων της ενιαίας αγοράς και με ιδιαίτερη προσοχή στα ζητήματα των υπερβολικά χαμηλών προσφορών και της υποβολής μίας μόνον προσφοράς.
- Προώθηση της επαρκούς συμμετοχής και της ενισχυμένης ικανότητας των κοινωνικών εταίρων, της κοινωνίας των πολιτών και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών στην επίτευξη των στόχων πολιτικής.

Με βάση όλα τα παραπάνω, είναι γεγονός ότι οι θέσεις/προτάσεις των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παρά του ότι (αναγκαστικά) ακολουθούν τις γενικές κατευθύνσεις των σχεδίων των νέων Κανονισμών προσεγγίζουν, αφ' ενός τα διαχρονικά προβλήματα της Χώρας, αφ' ετέρου και κυρίως προσεγγίζουν στοχευμένα τα ζητήματα περιφερειακής ανάπτυξης στη Χώρα και κυρίως στις Περιφέρειες και περιοχές με μόνιμα αναπτυξιακά μειονεκτήματα, όπως οι νησιωτικές περιοχές/Περιφέρειες.

5. ΚΥΡΙΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΚΑΙ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΤΟΥΣ

5.1. Βασικές κατευθύνσεις της αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου

Οι προαναφερθείσες βασικές/κύριες ανάγκες, οι οποίες προκύπτουν από τα φυσικά, γεωγραφικά και διαρθρωτικά κοινωνικοοικονομικά μειονεκτήματα της Περιφέρειας, σε συνδυασμό με τις ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης που έπληξε τη Χώρα, αλλά και από την ελλειπή αξιοποίηση των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων, συμβάλλουν στην ύπαρξη σοβαρών ανισοτήτων ανάπτυξης μεταξύ των νησιών της και της ηπειρωτικής χώρας. Ως εκ τούτου η ικανοποίηση αυτών των αναγκών με τις αντίστοιχες παρεμβάσεις μέσω της υποστήριξης των ΕΔΕΤ, κατά τη περίοδο 2021-2027, αποτελεί τη βάση της στρατηγικής της Περιφέρειας, στο πλαίσιο των συστάσεων του Ευρωπαϊκού εξαμήνου, με κύριο όμως γνώμονα την σύγκλιση της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου με τις ανεπτυγμένες Περιφέρειες της Ένωσης.

Με βάση αυτά τα δεδομένα, η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου προσδιορίζει τον Στρατηγικό Στόχο της, σύμφωνα με τις διαπιστωμένες ανάγκες της, προκειμένου να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις διαρθρωτικές αδυναμίες και αξιοποιώντας τις σημαντικές δυνατότητες και πλεονεκτήματά της.

Στρατηγικός Στόχος: *«Μετασχηματισμός και μεγέθυνση της οικονομίας της Περιφέρειας, με την παραγωγική και κοινωνική διαλειτουργικότητα των νησιών, για τη διασφάλιση και ενδυνάμωση της Χωρικής και Κοινωνικής συνοχής και την διατήρηση της νησιωτικής φυσιογνωμίας κάθε νησιού»*

Κύριες συνιστώσες του Στρατηγικού Στόχου της Περιφέρειας είναι αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της ελκυστικότητας της Περιφέρειας με στοχευμένη ενίσχυση των εδραιωμένων και αναδυόμενων οικονομικών δραστηριοτήτων, καθώς και η άμβλυνση των προβλημάτων και των μειονεκτημάτων, που οφείλονται στον ιδιαίτερο χαρακτήρα της πολύνησιωτικότητάς της. Βασική κατεύθυνση είναι ότι ο τουρισμός που αποτελεί έναν από τους κύριους μοχλούς της περιφερειακής οικονομίας θα λειτουργήσει συνδυαστικά με την ανάπτυξη των υπολοίπων παραγωγικών δραστηριοτήτων της Περιφέρειας και κυρίως με τις δραστηριότητες του πρωτογενή τομέα, της μεταποίησης και των υπηρεσιών, που συνδέονται οικονομικά και επιχειρηματικά μαζί του στο πλαίσιο της αλυσίδας αξιών.

Προς αυτή την κατεύθυνση ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην εμβάθυνση και διεύρυνση της Περιφερειακής Στρατηγικής «Έξυπνης Εξειδίκευσης». Η στρατηγική της «Έξυπνης Εξειδίκευσης» βασίζεται στη διαμόρφωση ρεαλιστικών επιλογών για τις δυνατότητες και την προοπτική των υφιστάμενων ή αναδυόμενων οικονομικών δραστηριοτήτων, οι οποίες με την

εφαρμογή του κατάλληλου μίγματος πολιτικών μπορούν να αποτελέσουν τις βάσεις του οικονομικού μετασχηματισμού της Περιφέρειας.

Η επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου της Περιφέρειας, θα πραγματοποιηθεί με την αποτελεσματική και αποδοτική αξιοποίηση των διατιθέμενων πόρων που αναλογούν στην Περιφέρεια, από όλα τα Ταμεία (ΕΔΕΤ) της ΕΕ, τα οποία θα συγχρηματοδοτήσουν το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) της Χώρας, κατά την περίοδο 2021-2027.

Στο πλαίσιο των βασικών Αναπτυξιακών Προτεραιοτήτων της Περιφέρειας, η αναπτυξιακή στρατηγική, οριοθετεί, τους κυρίαρχους αναπτυξιακούς πυλώνες της Περιφέρειας, οι οποίοι είναι οι εξής:

- Ενίσχυση της χωρικής συνοχής και αναβάθμιση των υποδομών προς την κατεύθυνση της άρσης των φαινομένων απομόνωσης (εσωτερικής και εξωτερικής) που συνεπάγεται η νησιωτική φυσιογνωμία της Περιφέρειας,
- Ενίσχυση της ελκυστικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των νησιών και των επιχειρήσεων, με έμφαση στην αξιοποίηση των τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών που διαθέτουν τα νησιά.
- Εμβάθυνση και διεύρυνση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας σε όλους τους δυναμικούς τομείς της Περιφέρειας.
- Προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος και του πολιτισμού και ανάδειξή τους σε κύρια μέσα και μηχανισμό ανάπτυξης.
- Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, αύξηση της απασχόλησης και κοινωνική στήριξη στην κατεύθυνση της αντιμετώπισης των φαινομένων που προκύπτουν από την κρίση, όσο και την στήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων,

5.2. Η αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου ανά Στόχο Πολιτικής

Σύμφωνα με τις βασικές κατευθύνσεις της συνολικής αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας για την περίοδο 2021-2027, αμέσως πιο κάτω, αυτή εξειδικεύεται ανά Στόχο Πολιτικής και ανά Ταμείο, για χρηματοδότησή της από το σύνολο των πόρων των τριών κύριων Ταμείων της Ένωσης (ΕΤΠΑ, ΤΣ και ΕΚΤ+), τα οποία θα συγχρηματοδοτήσουν τα Επιχειρησιακά Προγράμματα (Τομεακά και Περιφερειακά) του νέου ΕΣΠΑ 2021-2027.

5.2.1. Στόχος Πολιτικής 1: «Μια έξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού»

Κύριες στρατηγικές επιλογές

- Ενδυνάμωση και διεύρυνση των ερευνητικών δυνατοτήτων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στην Περιφέρεια, προς την κατεύθυνση των αναγκών και των δυνατοτήτων του παραγωγικού δυναμικού της.

- Προώθηση των αποτελεσμάτων της έρευνας της τεχνολογίας και της καινοτομίας στις επιχειρήσεις της Περιφέρειας, για την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους και της εξωστρέφειάς τους.
- Ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην ψηφιακή τεχνολογία και αξιοποίηση της Τεχνολογίας των Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις της Περιφέρειας τόσο στη συνεργασία των επιχειρήσεων μεταξύ τους, όσο και στις σχέσεις των επιχειρήσεων με τους καταναλωτές.
- Διεύρυνση και εμπάθυνση των παρεχόμενων ηλεκτρονικών υπηρεσιών με στόχο την αξιοποίησή τους από τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τον δημόσιο τομέα, για άμβλυση των προβλημάτων απομόνωσης των μικρών νησιών και των εσωτερικών ορεινών και ημιορεινών ζωνών των μεγαλύτερων νησιών της Περιφέρειας.
- Ενίσχυση των πολύ μικρών επιχειρήσεων της Περιφέρειας, για αύξηση του μεγέθους τους και της ανταγωνιστικότητάς τους.
- Ενίσχυση των επιχειρήσεων της Περιφέρειας, για διακλαδικές, διατομεακές και διανοησιωτικές συνεργασίες.
- Ενίσχυση των επιχειρήσεων της Περιφέρειας, για αύξηση της εξωστρέφειάς τους στις εθνικές και διεθνείς αγορές.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

- Αύξηση των δαπανών των επιχειρήσεων της Περιφέρειας για έρευνα και ανάπτυξη και αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους και της εξωστρέφειάς τους.
- Δημιουργία ερευνητικών πυρήνων στην Περιφέρεια, με κατεύθυνση/προσανατολισμό σύνδεσης της έρευνας με τις παραγωγικές/οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες στην Περιφέρεια.
- Ενδυνάμωση, διεύρυνση και εκσυγχρονισμός του παραγωγικού και επιχειρηματικού ιστού όλων των νησιών της Περιφέρειας.
- Άρση της απομόνωσης και του αποκλεισμού των μικρών νησιών και των εσωτερικών ορεινών και ημιορεινών περιοχών των μεγαλύτερων νησιών από κοινωνικές και διοικητικές υπηρεσίες και ενδυνάμωση της χωρικής και κοινωνικής συνοχής του νησιωτικού συμπλέγματος της Περιφέρειας.

Ταμείο/Ενδεικτικός προϋπολογισμός σε Δημόσια Δαπάνη

- ΕΤΠΑ
- Από το σύνολο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που περιλαμβάνουν τον Στόχο Πολιτικής 1: 220,00 εκατ. €.

5.2.2. Στόχος Πολιτικής 2: «Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές άνθρακα, μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και μπλε επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων»

Κύριες στρατηγικές επιλογές

- Μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και ενεργειακή αυτάρκεια όλων των κατοικημένων νησιών της Περιφέρειας, με βελτίωση/αναβάθμιση της ενεργειακής αποδοτικότητας του κτηριακού αποθέματος και της λειτουργίας των επιχειρήσεων, με παράλληλη προώθηση μικρής κλίμακας ανά νησί Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) και δυνατότητα αποθήκευσης και διανομής της παραγόμενης ενέργειας με έξυπνα συστήματα και δίκτυα.
- Ανάπτυξη υποδομών διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας των νησιών της Περιφέρειας με στόχο τη σταδιακή κατάργηση της δαπανηρής και ρυπογόνου τοπικής παραγωγής ενέργειας από ορυκτά καύσιμα.
- Θωράκιση των νησιών της Περιφέρειας από φυσικές καταστροφές με μέτρα πρόληψης πυρκαγιών, πλημμυρών και διάβρωσης ακτών/εδαφών, καθώς και με μέτρα ευαισθητοποίησης, ενημέρωσης και κατάρτισης πολιτών και στελεχών αρμόδιων Υπηρεσιών, για πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφικών φαινομένων και γενικότερα περί κλιματικής αλλαγής.
- Προστασία του περιβάλλοντος φυσικού και ανθρωπογενούς με προσανατολισμό ιδιαίτερα στην ολοκληρωμένη διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων, με εστίαση στην ανακύκλωση των στερεών και στη διαχείρισή τους στην πηγή, καθώς και με την ολιστική διαχείριση των υγρών αποβλήτων, κυρίως και πρωτίστως αξιοποιώντας την ιλύ και επαναχρησιμοποιώντας το νερό κατάλληλα επεξεργασμένων λυμάτων, με βάση τις αρχές της κυκλικής οικονομίας.
- Εξασφάλιση της αυτάρκειας των νησιών της Περιφέρειας σε νερό, με τις κατάλληλες ενέργειες εξοικονόμησης σε όλα τα στάδια διαχείρισής του και με την αξιοποίηση των κατάλληλων νέων τεχνολογιών.
- Προστασία και ορθολογική ανάδειξη του πλούσιου και σπάνιου φυσικού θαλάσσιου, φυτικού, ζωικού και γεωλογικού περιβάλλοντος των νησιών της Περιφέρειας, ως προσδιοριστικού παράγοντα του χαρακτήρα κάθε νησιού και κατ' ακολουθία, ως πόρο της ελκυστικότητας των νησιών της Περιφέρειας.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

- Μείωση των αερίων του θερμοκηπίου και αύξηση της δυναμικότητας παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ στα νησιά της Περιφέρειας.
- Διασφάλιση της προστασίας του πληθυσμού των νησιών και της περιουσίας του από φυσικές καταστροφές, με παράλληλη προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων κάθε

νησιού ως πόλους έλξης για επίσκεψη, διαμονή και κατοίκηση των νησιών και για ανάπτυξη παραγωγικών/οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων.

- Αύξηση της αναγνωσιμότητας και της ελκυστικότητας των νησιών της Περιφέρειας ως περιοχές υψηλού επιπέδου ποιότητας ζωής και αποδοτικής οικονομικής/ επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Ταμείο/Ενδεικτικός προϋπολογισμός σε Δημόσια Δαπάνη

- ΕΤΠΑ/Ταμείο Συνοχής (Εναλλακτικά ή/και συμπληρωματικά ανά κατηγορία δράσης).
- Από το σύνολο των πόρων του ΕΤΠΑ και του ΤΣ σε όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα που περιλαμβάνουν τον Στόχο Πολιτικής 2: 200,00 εκατ. €.

5.2.3. Στόχος Πολιτικής 3: «Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ»

Κύριες στρατηγικές επιλογές

- Ολοκλήρωση των ευρυζωνικών υποδομών με δυνατότητες αναβάθμισης και επίτευξης μεγάλων ταχυτήτων, για την πλήρη κάλυψη των ιδιαίτερα αυξημένων αναγκών ψηφιακής δικτύωσης σε όλα τα νησιά της Περιφέρειας, για τα νοικοκυριά, τις επιχειρήσεις, τις εκπαιδευτικές μονάδες, τις μονάδες ιατρικής περίθαλψης και τις δημόσιες υπηρεσίες.
- Επανασχεδιασμός του δικτύου ακτοπλοϊκών μεταφορών και των αντίστοιχων αναγκαίων λιμενικών υποδομών με στόχο τη δημιουργία περιφερειακών κόμβων που βελτιώνουν την προσβασιμότητα των νησιών, τη μείωση του κόστους και την αύξηση της ποιότητας των μεταφορικών υπηρεσιών.
- Αναβάθμιση και ολοκλήρωση του εσωτερικού οδικού δικτύου των νησιών της Περιφέρειας, για την κάλυψη των αναγκών ασφαλούς και γρήγορης μεταφοράς/μετακίνησης προϊόντων και ανθρώπων από και προς τους εσωτερικούς οικισμούς και παραγωγικές περιοχές των νησιών και τις θαλάσσιες και εναέριες εισόδους εξόδους και τους τουριστικούς πόλους των νησιών.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

- Άρση της αίσθησης απομόνωσης των μικρών και απομακρυσμένων νησιών και των εσωτερικών ορεινών και ημιορεινών ζωνών των μεγαλύτερων νησιών.
- Αύξηση της πρόσβασης κατοίκων και επισκεπτών των νησιών της Περιφέρειας σε υψηλού επιπέδου διοικητικές, εκπαιδευτικές, υγειονομικές, επιχειρηματικές και κοινωνικές υπηρεσίες εξυπηρέτησης πολιτών, δημόσιων υπηρεσιών, τοπικών φορέων και επιχειρήσεων.
- Μείωση του κόστους και του χρόνου μετακίνησης ανθρώπων και μεταφοράς αγαθών/εμπορευμάτων.

- Μείωση των οδικών ατυχημάτων με την αύξηση της ασφάλειας των μετακινήσεων.
- Αύξηση του επιπέδου ποιότητας των μεταφορικών υπηρεσιών.
- Αύξηση της ελκυστικότητας των νησιών της Περιφέρειας για επισκέψεις, διαμονή/ κατοίκηση και ανάπτυξη επενδυτικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Ταμείο/ Ενδεικτικός προϋπολογισμός σε Δημόσια Δαπάνη

- ΕΤΠΑ/Ταμείο Συνοχής (Εναλλακτικά ή/και συμπληρωματικά ανά κατηγορία δράσης).
- Από το σύνολο των πόρων του ΕΤΠΑ και του ΤΣ σε όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα που περιλαμβάνουν τον Στόχο Πολιτικής 3: 250,00 εκατ. €.

5.2.4. Στόχος Πολιτικής 4: «Μια πιο κοινωνική Ευρώπη, μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων»

Κύριες στρατηγικές επιλογές (ΕΤΠΑ)

- Δημιουργία (ολοκλήρωση και αναβάθμιση) των υποδομών και συστημάτων διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας σε τοπικό (ανά νησί)/περιφερειακό επίπεδο και της προώθησης του επαγγελματικού προσανατολισμού και της απασχόλησης.
- Δημιουργία (ολοκλήρωση και αναβάθμιση) του δικτύου υποδομών υγείας για κάλυψη των αναγκών σε όλα τα νησιά με ποιοτικές υπηρεσίες Α'βάθμιας και Β'βάθμιας ιατρικής περίθαλψης, αξιοποιώντας και τις ψηφιακές υποδομές (ΤΠΕ).
- Κάλυψη των αναγκών όλων των νησιών σε υποδομές εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων, συμπεριλαμβανόμενης και με ιδιαίτερη έμφαση της προσχολικής εκπαίδευσης, καθώς και της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, με αξιοποίηση και των ΤΠΕ, καθώς και των αναγκών μετακινήσεων μαθητών (Σχολικών λεωφορείων).
- Δημιουργία (ολοκλήρωση και αναβάθμιση) ενός αποτελεσματικού δικτύου υποδομών κοινωνικής πρόνοιας, κυρίως για παιδιά, ηλικιωμένους και ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων με ιδιαίτερα χαμηλά εισοδήματα.
- Ανάπτυξη υποδομών ποιοτικής στέγασης/προσωρινής διαμονής προσφύγων και μεταναστών.

Κύριες στρατηγικές επιλογές (ΕΚΤ+)

- Αύξηση της πρόσβασης στην απασχόληση, κυρίως των νέων, με παράλληλη μείωση της υποαπασχόλησης και αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας.
- Μείωση της ανεργίας των νέων και της μακροχρόνιας ανεργίας.
- Ανάπτυξη και αποτελεσματική λειτουργία συστημάτων και διαδικασιών εξατομικευμένης προσέγγισης των ανέργων και των μη ενεργών οικονομικά, για τον αποτελεσματικό εξατομικευμένο προσδιορισμό των αναγκών κατάρτισης/ανάπτυξης δεξιοτήτων και των διαδικασιών προώθησης στην απασχόληση.

- Δημιουργία και λειτουργία μόνιμου δικτύου τοπικών φορέων εκπροσώπων επιχειρήσεων και εργαζομένων/εργατικού δυναμικού (κοινωνικών εταιρών), για διάγνωση αναγκών της αγοράς εργασίας σε τοπικό επίπεδο, ανά νησί της Περιφέρειας και για τον σχεδιασμό ή/και υλοποίηση προγραμμάτων/δράσεων συμβουλευτικής, κατάρτισης και προώθησης της απασχόλησης.
- Ανάπτυξη οριζόντιων δεξιοτήτων και ιδιαίτερα ψηφιακών δεξιοτήτων σε όλο τον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας της Περιφέρειας, για την προσαρμοστικότητα τους στις ανάγκες της αγοράς και στις αλλαγές του εθνικού και διεθνούς κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος.
- Σύνδεση των συστημάτων τοπικής εκπαίδευσης, ιδιαίτερα της περιφερειακής επαγγελματικής και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με τις τοπικές/περιφερειακές ανάγκες της αγοράς εργασίας.
- Πλήρης κάλυψη των αναγκών φροντίδας ατόμων που χρήζουν προστασίας, προκειμένου να υπάρξει ισορροπία επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής στους παρέχοντες φροντίδα σ' αυτά τα άτομα.
- Πλήρης κάλυψη των αναγκών περίθαλψης, στέγης, υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας και εκπαίδευσης σε άτομα κοινωνικά ευαίσθητων πληθυσμιακών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων και των ατόμων που ανήκουν σε νοικοκυριά με ιδιαίτερα χαμηλά εισοδήματα.
- Παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών συμβουλευτικής, ψυχολογικής υποστήριξης, κατάρτισης και προώθησης στην απασχόληση ατόμων που ανήκουν σε περιθωριοποιημένες κοινωνικά ομάδες.
- Παροχή ολοκληρωμένης υποστήριξης για διαβίωση, προστασία της υγείας και κοινωνικοποιημένη συμπεριφορά σε προσωρινούς πρόσφυγες και μετανάστες.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

- Βελτίωση του εκπαιδευτικού επιπέδου του πληθυσμού της Περιφέρειας.
- Βελτίωση των δεικτών της αγοράς εργασίας (αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας, αύξηση της απασχόλησης, μείωση της συνολικής ανεργίας, της ανεργίας των νέων και των γυναικών, καθώς και της μακροχρόνιας ανεργίας) σε περιφερειακό, αλλά και σε τοπικό επίπεδο.
- Αύξηση της απασχολησιμότητας του εργατικού δυναμικού της Περιφέρειας και της ποιότητας των θέσεων εργασίας.
- Αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.
- Ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής.
- Μείωση της φτώχειας και εξάλειψη της περιθωριοποίησης ευπαθών κοινωνικών ομάδων.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας.
- Αύξηση της εξωστρέφειας του κοινωνικοοικονομικού ιστού της Περιφέρειας.

Ταμείο/Ενδεικτικός προϋπολογισμός σε Δημόσια Δαπάνη

- ΕΤΠΑ : 60,00 εκατ. €
- ΕΚΤ+ Από το σύνολο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ+ του Στόχου Πολιτικής 4: 150,00 εκατ. €.

5.2.5. Στόχος Πολιτικής 5: «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών»

Κύριες στρατηγικές επιλογές

Με δεδομένα τα προβλήματα της διπλής περιφερειακότητας της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, όπως πολύ συνοπτικά έχουν περιγραφεί στα προηγούμενα μέρη/ενότητες της παρούσας πρότασης, τα οποία οφείλονται στα γεωγραφικά και γεωφυσικά χαρακτηριστικά των επί μέρους χωρικών ενότητων (νησιών) της και τα οποία δημιουργούν έντονα και επιμηκυνόμενα (σε χρόνο) προβλήματα ανάπτυξης, η κύρια στρατηγική επιλογή της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου για την περίοδο 2021-2027 ταυτίζεται με τον Στόχο Πολιτικής 5, ήτοι την ενδυνάμωση της Χωρικής Συνοχής, βασικό παράγοντα της κοινωνικής συνοχής και της προώθησης της ανάπτυξης.

Εξ' άλλου, από την εμπειρία σχεδιασμού και εφαρμογής, έστω και σε πολύ μικρές κλίμακες κατά τις προηγούμενες περιόδους, αλλά κυρίως από αντίστοιχη εμπειρία κατά την τρέχουσα περίοδο (2014-2020) με την εφαρμογή μιας στρατηγικής Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) και δύο στρατηγικών ολοκληρωμένης ΒΑΑ, είναι βέβαιο ότι η διευρυμένη εφαρμογή και με πολύ μεγαλύτερη εμβάθυνση αντίστοιχων στρατηγικών κατά τη νέα περίοδο (2021-2027), θα αμβλύνουν σε σημαντικό βαθμό τα προαναφερθέντα προβλήματα της διπλής περιφερειακότητας του Βορείου Αιγαίου.

Πιο συγκεκριμένα, λαμβάνοντας υπ' όψη τα φυσικά γεωγραφικά και γεωφυσικά μειονεκτήματα των νησιών της Περιφέρειας, όπως μέγεθος, αποστάσεις, ανάγλυφο του εδάφους, στέρηση φυσικών πόρων για ανάπτυξη συγκεκριμένων παραγωγικών δραστηριοτήτων στα παραδοσιακά πρότυπα χωρίς χρήση προηγμένων τεχνολογιών, αλλά και με συγκεκριμένα αντίστοιχα φυσικά και ανθρωπογενή πλεονεκτήματα, η χρήση των εργαλείων στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης είναι η κυριότερη στρατηγική επιλογή της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου. Ως εκ τούτων:

1. Μια πρώτη προσέγγιση είναι ο σχεδιασμός και η εφαρμογή μιας στρατηγικής Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ), για το σύνολο των πέντε πολύ μικρών νησιών (Οινούσες, Άγιος Ευστράτιος, Ψαρά, Φούρνοι και Θύμαινα), με Θεματικούς Στόχους των αντίστοιχων παρεμβάσεων:

- α) Καθημερινή συχνή θαλάσσια επικοινωνία με τα άμεσα γειτνιάζοντα μεγαλύτερα νησιά.

- β) Συχνή και διαρκή ετησίως θαλάσσια επικοινωνία με τη Λέσβο, ως το νησί του διοικητικού και εμπορικού κέντρου της Περιφέρειας.
- γ) Εξασφάλιση αυτάρκειας σε νερό και καθαρή ηλεκτρική ενέργεια.
- δ) Εξασφάλιση υποδομών ή/και υπηρεσιών προστασίας του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.
- ε) Ανάπτυξη στενών παραγωγικών και εμπορικών σχέσεων με τα άμεσα γειτνιάζοντα μεγαλύτερα νησιά.
- στ) Ανάπτυξη κοινωνικών και πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών (κυρίως με αξιοποίηση ΤΠΕ), στους τομείς της εκπαίδευσης και της υγείας.

2. Μια δεύτερη πρόσθετη προσέγγιση είναι ο σχεδιασμός και η εφαρμογή δύο στρατηγικών ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ), στα δύο μεγαλύτερα αστικά κέντρα της Περιφέρειας (Μυτιλήνη και Χίο), με κύριους στόχους:

- α) Την αύξηση της λειτουργικότητας των πόλεων.
- β) Την ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων.
- γ) Την άμβλυση κοινωνικών προβλημάτων.
- δ) Τον μετασχηματισμό τους σε πόλους διάχυσης της ανάπτυξης σε ολόκληρο το νησί που χωροθετείται κάθε αστικό κέντρο, αλλά και στο σύνολο της Περιφέρειας.

3. Τέλος, μια τρίτη πρόσθετη προσέγγιση είναι ο σχεδιασμός τουλάχιστον πέντε ΤΑΠΤοΚ/CLLD στα αντίστοιχα πέντε νησιά [Λέσβος (εκτός του αστικού ιστού της Μυτιλήνης), Χίος (εκτός του αστικού ιστού της Χίου), Σάμος (όλο το νησί), Ικαρία (όλο το νησί) και Λήμνος (όλο το νησί)].

Βασικές κατευθύνσεις των παραπάνω στρατηγικών θα είναι οι εξής:

- Οι στρατηγικές θα σχεδιασθούν στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων αξιολόγησης με κυρίαρχο κριτήριο τη συμμετοχική διαδικασία κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των στρατηγικών, των τοπικών φορέων και της κοινωνίας των πολιτών.
- Οι δράσεις των στρατηγικών θα είναι συμπληρωματικές προς τις οριζόντιες δράσεις του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Βορείου Αιγαίου 2021-2027.
- Η πρόοδος εφαρμογής των στρατηγικών, ως προς τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα τους, θα αξιολογείται από την Διαχειριστική Αρχή του ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου κάθε δύο χρόνια.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Σε σχέση με τα προβλήματα που καλούνται να επιλύσουν ή έστω να αμβλύνουν οι προαναφερόμενες στρατηγικές επιλογές, το κυρίαρχο αποτέλεσμα είναι η ενδυνάμωση της χωρικής συνοχής στην Περιφέρεια, με βάση τα επί μέρους αναμενόμενα αποτελέσματα από την εφαρμογή τους, τα οποία είναι τα εξής:

- α) Άρση της απομόνωσης των πολύ μικρών και μικρών νησιών, καθώς και των ορεινών/ημιορεινών εσωτερικών ζωνών των μεγαλύτερων νησιών της Περιφέρειας.
- β) Ανάσχεση της απερήμωσης/εγκατάλειψης των πολύ μικρών νησιών.
- γ) Ανάπτυξη παραγωγικών/επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε περιοχές των συγκεκριμένων στρατηγικών.
- δ) Ανάπτυξη διανοητικών εμπορικών και κοινωνικών σχέσεων.

Ταμείο/Ενδεικτικός προϋπολογισμός σε Δημόσια Δαπάνη

- ΕΤΠΑ
- Από το σύνολο των πόρων του ΕΤΠΑ στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Βορείου Αιγαίου: 150,00 εκατ. €.

Σημείωση

Ενδέχεται και κατά πάσα πιθανότητα να προβλεφθούν και πόροι του ΕΚΤ από το Περιφερειακό ΕΠ στις συγκεκριμένες στρατηγικές, ή σε κάποιες από αυτές, αλλά αυτό θα προσδιορισθεί κατά τον σχεδιασμό του Περιφερειακού ΕΠ και ανάλογα με την Αρχιτεκτονική του νέου ΕΣΠΑ σε Επιχειρηματικά Προγράμματα.